

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

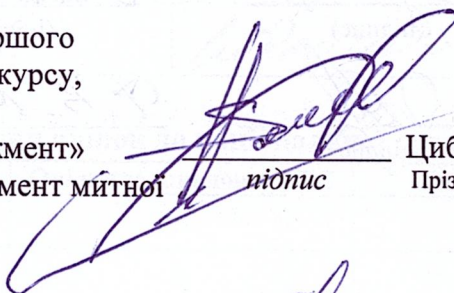
Кафедра митної справи та товарознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Розвиток митно-логістичних послуг в Україні

Здобувача вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня, IV курсу,
ММБ-19-1 групи,
спеціальність 073 «Менеджмент»
освітня програма «Менеджмент митної
справи»

Цибульського Олександра Ігоровича
Прізвище, ім'я, по батькові

Науковий керівник

Микитенко Тетяна Владиславівна,
к.е.н., доцент
Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь,
вчене звання

Гарант освітньої програми
«Менеджмент митної справи»

Микитенко Тетяна Владиславівна,
к.е.н., доцент
Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь,
вчене звання

Допущено до захисту за рішенням кафедри митної справи та товарознавства
протокол від «17» травня 2023 № 14

Завідувач кафедри

Гребельник Олександр Петрович, д.е.н.,
професор
Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене
звання

Ірпінь 2023

Реєстрація №

1

13.06.2023

(дата)

(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

до перевірки

(до захисту, на (підпис, прізвище, ініціали) доопрацювання) (дата)

Результат захисту

93 (хорошо) 14.06.2023

(оцінка)

(дата)

(підпис)

Голова комісії:

(підпис)

Л.В. Демченко

(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

(підпис)

О.П. Гребенюк

(ініціали, прізвище)

(підпис)

О.В. Мельник

(ініціали, прізвище)

(підпис)

Т.В. Мельник

(ініціали, прізвище)

1. Доповідь

2. Роздатки

3. Знання
практичних
відповідей

5. Апробація

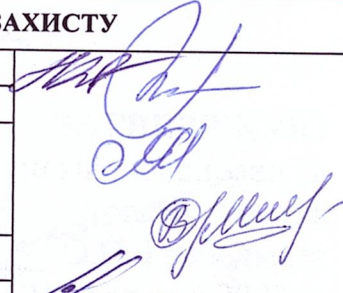
РАЗОМ Б.

ПЕРЕВЕР.

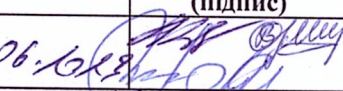
Оцінка
бальна

Оцінка за

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 20			
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 10			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 50			
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 20			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 100	93		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
93	A	Відмінно	14.06.2024	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри митної справи та
товарознавства

О.П. Гребельник

«01» березня 2023 р.

**Завдання на кваліфікаційну роботу (проект)
здобувачу вищої освіти**

Цибульського Олександра Ігоровича

1. Тема кваліфікаційної роботи

Розвиток митно-логістичних послуг в Україні

Затверджена наказом ректора від «04» 10 2022 р. № 4

2. Строк здачі закінченої роботи 12.05.2023 р.
3. Мета роботи - є обґрунтування теоретичних засад та розробка практичного інструментарію для розвитку митно-логістичних послуг в Україні

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають під час реалізації митно-логістичних послуг в Україні.

Предметом дослідження є розвиток митно-логістичних послуг в Україні.

Орієнтовна база дослідження діяльність Дністровської ГАЕС ПрАТ «Укргідроенерго»

4. Вихідні дані до роботи митна статистика ДМСУ, фінансова звітність ПрАТ «Укргідроенерго», навчальна та наукова література за темою дослідження
5. Перелік графічного матеріалу, таблиці, рисунки, графіки

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МИТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ

1.1. Економічна сутність митно-логістичних послуг

1.2. Основні напрямки розвитку митно-логістичних послуг в Україні

1.3 Критерії та показники оцінювання ефективності митно-логістичних послуг в Україні

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МИТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ

2.1. Характеристика підприємства та митно-логістичної діяльності

2.2. Оцінка ефективності митно-логістичних послуг

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ

3.1. Удосконалення управління митно-логістичних послуг

3.2. Напрямки підвищення ефективності митно-логістичних послуг

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

7. Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану роботи	01.09.2022	01.09.2022
2	Вибір та вивчення навчальної, наукової та методичної літератури за темою	02.10.2022	02.10.2022
3	Видача завдання науковим керівником	10.10.2022	10.10.2022
4	Підготовка першого розділу роботи та подання її керівнику	10.02.2023	10.02.2023
5	Підготовка другого розділу роботи та подання її керівнику	10.03.2023	10.03.2023
6	Підготовка третього розділу роботи та подання її керівнику	10.04.2023	10.04.2023
7	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	10.05.2023	10.05.2023
8	Подання роботи для перевірки на наявність плагіату	12.05.2023	12.05.2023
9	Попередній захист роботи	04.05.2022	04.05.2022
10	Отримання відгуку керівника роботи	07.06.2023	07.06.2023
11	Отримання зовнішньої рецензії	08.06.2023	08.06.2023
12	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	09.06.2023	09.06.2023
13	Захист роботи	14.06-15.06.2023	14.06-15.06.2023

8. Дата видачі завдання «08» лютого 2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи

Микитенко Т.В.

Гарант освітньо-професійної програми

Микитенко Т.В.

Завдання до виконання отримав здобувач

Цибульський О.І.

Відгук керівника кваліфікаційної роботи

Сучасні умови розвитку світового господарства характеризуються високим ступенем інтеграції, що призводить до помітного зростання ролі та значення зовнішньоекономічних зв'язків національної економіки України. В умовах зростаючого міжнародного товарообігу особлива увага приділяється питанням розвитку митно-логістичних послуг зовнішньої торгівлі, покликаною забезпечувати скорочення загальних витрат на переміщення товарів.

Дипломна робота є завершеним дослідженням, містить практичні рекомендації для діяльності суб'єктів ЗЕД та митних органів.

Здобувач Цибульський О.І. на необхідному рівні провів дослідження економічної сутності митно-логістичних послуг, визначив основні напрямки їх розвитку в Україні; виділив критеріїв та показники ефективності митно-логістичних послуг в Україні; охарактеризував підприємство – отримувача митно-логістичних послуг; дослідив ефективність митно-логістичних послуг; виокремив шляхи удосконалення митно-логістичних послуг та визначив напрямки підвищення їх ефективності.

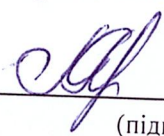
Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу підтверджується виконаними розрахунками за матеріалами підприємства, надавача митно-логістичних послуг та Міністерства фінансів України, що визначає достовірність проведеного дослідження.

Висновки і пропозиції бакалавра обґрунтовані, що свідчить про нахили здобувача вищої освіти.

Кваліфікаційна робота Цибульського О.І. виконана на належному рівні, тому заслуговує позитивної оцінки.

Кваліфікаційна робота може бути допущена до захисту.

Керівник кваліфікаційної роботи

Микитенко Т.В.
(підпис)

06 червня 2023 р.
(дата)

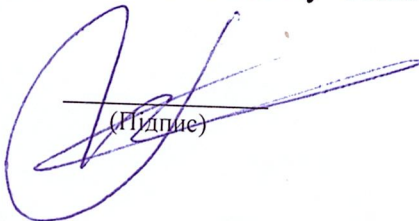
Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу
Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти

Цибульського Олександра Ігоровича

(прізвище, ініціали)

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «17» травня 2023 № 14 допущена до захисту екзаменаційною комісією.

Завідувач кафедри

(підпис)

О.Гребельник

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу (проект)

здобувача вищої освіти Державного податкового університету

Цибульського Олександра Ігоровича

на тему: «Розвиток митно-логістичних послуг в Україні».

Кваліфікаційна робота викладена на 64 аркушах формату А4, нараховує такі структурні елементи: вступ, три розділи теоретичного та аналітичного характеру, висновки, список використаних джерел (налічує 45 найменувань) та 3 додатки.

Обсяг та оформлення дипломної роботи відповідають заявленим вимогам.

Робота викладена виключно науковим стилем.

За змістом та викладом інформації – кваліфікаційна робота є цілісною, студентом проведене ґрунтовне та змістовне дослідження літератури з питання, що поставлене на вирішення.

Визначаючи актуальність питання що досліджується, студент акцентує увагу на важливості перспектив для розвитку України у векторі активізації зовнішньоекономічних зв'язків, збільшення кількості учасників зовнішньоекономічної діяльності та зростання їхнього бізнесу. Водночас, аргументованою є обрана для дослідження тема, оскільки нестабільна економічна ситуація в якій відбувається сучасний розвиток держави є детермінантною, що потенційно може призводити до банкрутства та ліквідації компаній.

Об'єктом дослідження є митно-логістичні послуги в Україні.

Предметом роботи визначено розвиток митно-логістичних послуг в Україні.

Результати роботи є апробованими шляхом участі у Студентському науково-практичному круглому столі «Розвиток митної справи України: захист національних інтересів та сприяння реформам» (м. Ірпінь, 25 травня 2023 року) та підготовці тез «Митні процедури та їх вплив на логістичні послуги в Україні».

Висновки містять стислі результати проведеної роботи, загалом відповідають змісту поставлених на виконання завдань.

Робота може бути допущена до захисту і ставиться оцінка «відмінно».

Рецензент

(науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

(підпис, М.П.)

(ініціали, прізвище)

2023 р.

ННІ економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА

про перевірку кваліфікаційної (дипломної) роботи на академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Цибульський Олександр Ігорович

Курс/група _____ ММБ-19-1 _____

Тема кваліфікаційної роботи

Розвиток митно-логістичних послуг в Україні

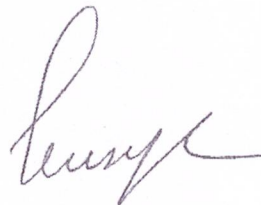
П. І. Б. наукового керівника

Микитенко Тетяна Владиславівна

Дата захисту: 14.06.2023

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 100,00%.
Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень – посилання, цитування; і неправомірних запозичень – пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 0,00%, цитат 2,53%.

Відповідальна особа за перевірку на кафедрі

М. Ішук

АНОТАЦІЯ

Розвиток митно-логістичних послуг в Україні

Мета роботи полягає у дослідженні стану та перспектив розвитку митно-логістичних послуг в Україні на прикладі ПрАТ «Укргідроенерго».

Завданнями роботи є дослідження економічної сутності митно-логістичних послуг, визначення основних напрямків їх розвитку в Україні; виділення критеріїв та показників оцінювання ефективності митно-логістичних послуг в Україні; надання загальної характеристики підприємства та митно-логістичної діяльності; дослідження ефективності митно-логістичних послуг; удосконалення митно-логістичних послуг та визначити напрямки підвищення їх ефективності.

Об'єктом дослідження є митно-логістичні послуги в Україні.

Предмет роботи - розвиток митно-логістичних послуг в Україні.

За результатами дослідження сформульовані пропозиції з питань удосконалення митно-логістичних послуг в Україні.

Ключові слова: митно-логістичні послуги, митна логістика, митний контроль

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2022-2023.

Рік захисту роботи 2023.

ABSTRACT

Development of customs and logistics services in Ukraine

The purpose of the work is to study the state and prospects for the development of customs logistics services in Ukraine using the example of PJSC "Ukrhydroenergo".

The tasks of the work are the study of the economic essence of customs and logistics services, the determination of the main directions of their development in Ukraine; selection of criteria and indicators for evaluating the effectiveness of customs and logistics services in Ukraine; provision of a general description of the enterprise and customs logistics activity; study of the effectiveness of customs and logistics services; improvement of customs and logistics services and to determine directions for improving their efficiency.

The object of the study is customs and logistics services in Ukraine.

The subject of the work is the development of customs and logistics services in Ukraine.

According to the results of the study, proposals were formulated on the improvement of customs and logistics services in Ukraine.

Keywords: customs logistics services, customs logistics, customs control

The year of performance of qualification work is 2022-2023.

The year of job protection is 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МИТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ	9
1.1. Економічна сутність митно-логістичних послуг	9
1.2. Основні напрямки розвитку митно-логістичних послуг в Україні.....	14
1.3 Критерії та показники оцінювання ефективності митно-логістичних послуг в Україні	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МИТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ	26
2.1.Характеристика підприємства та митно-логістичної діяльності	
2.2. Оцінка ефективності митно-логістичних послуг.....	31
РОЗДІЛ 3.ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ	
3.1. Удосконалення управлінням митно-логістичних послуг	39
3.2. Напрямки підвищення ефективності митно-логістичних послуг	42
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ.....	60

ВСТУП

Сучасний ринок зовнішньої торгівлі України характеризується значною часткою підприємств, що експортують та імпортують товари. Вступ України до Світової організації торгівлі, формування та розвиток Митного союзу забезпечують активізацію зовнішньоекономічних зв'язків, збільшення кількості учасників зовнішньоекономічної діяльності та зростання їхнього бізнесу. Складовою системи державного управління зовнішньоекономічною діяльністю та водночас сприяє регулятором розвитку зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) є Державна митна служба України.

Для задоволення своїх потреб у доставці вантажів залучаються суб'єкти ринку транспортних послуг, що надають транспортно-експедиторські, митно-брокерські та складські послуги, а також додаткові послуги з підготовчих та заключних операцій. Усі компанії, що формують ланцюжок постачань при організації доставки товарів за змістом діяльності відповідної форми власності провадять свою господарську діяльність, згідно з якою несуть усі збори та податки. На основі попиту на послуги та доходів бізнесу визначаються перспективи їх ринкового розвитку та формуються конкурентні переваги серед компаній, що надають аналогічні послуги. Нестабільна економічна ситуація в державі істотно впливає на фінансові показники компанії, що може призвести до її банкрутства та ліквідації.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень сутності, структури, функцій митної логістики, загальноприйнятої точки зору на проблему змісту поняття, його тематичного поля серед науковців та практиків не існує. Проблематика управління та митно-логістичних послуг знайшли своє відображення в багатьох публікаціях вітчизняних та зарубіжних дослідників. Серед яких слід виокремити : Александрова Л.А., Афанасьєва Л.Л., Жук, О.А., Мельник, Л.П., Ревуцьку Т.В., Ситник М.Д., Тульчинського Л.І., Флорова А.Т. Серед зарубіжних вчених інтерес здобули роботи Аарон Ю.А., Гоberman І.М., Саюн А.О., Ходош М.С. та інших.

Мета роботи полягає у дослідженні стану та перспектив розвитку митно-логістичних послуг в Україні на прикладі ПрАТ «Укргідроенерго».

Відповідно до обраної мети необхідно виконати *наступні завдання*:

вивчити економічна сутність митно-логістичних послуг;

визначити основні напрямки розвитку митно-логістичних послуг в Україні;

виділити критерії та показники оцінювання ефективності митно-логістичних послуг в Україні;

дати загальну характеристику підприємства та митно-логістичної діяльності;

дослідити оцінку ефективності митно-логістичних послуг;

обґрунтування необхідності удосконалення митно-логістичних послуг;

визначити напрямки підвищення ефективності митно-логістичних послуг.

Об'єктом дослідження є митно-логістичні послуги в Україні.

Предмет роботи - розвиток митно-логістичних послуг в Україні.

Методи дослідження. Теоретико-методичною базою кваліфікаційної роботи стали наукові праці вітчизняних та закордонних учених за зазначеною тематикою дослідження. Методичною основою дослідження є система загальнонаукових і спеціальних методів, що дозволило дослідити різні аспекти управління розвитком інтегрованих процесів митно-логістичного обслуговування.

База досліджень – діяльність ПрАТ «Укргідроенерго».

Інформаційну базу дослідження склали дані Всесвітнього банку, Організації економічного співробітництва і розвитку, аналітичні і звітно-статистичні матеріали Державної митної служби України, Вінницької митниці ДМС, діяльність ПрАТ «Укргідроенерго», монографії, наукові розробки вітчизняних і закордонних авторів, матеріали науково-практичних конференцій, актуальна інформація Інтернет-ресурсів тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретико-методичні положення кваліфікаційної роботи доведені до рівня

конкретних методичних і практичних рекомендацій щодо управління розвитком інтегрованих процесів митно-логістичного обслуговування та використанні в діяльності ПрАТ «Укргідроенерго».

Апробація результатів роботи відбулась шляхом участі у Студентському науково-практичному круглому столі «Розвиток митної справи України: захист національних інтересів та сприяння реформам» (м. Ірпінь, 25 травня 2023 року та підготовці тез «Митні процедури та їх вплив на логістичні послуги в Україні» та отримання схвальних відгуків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МИТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ

1.1. Економічна сутність митно-логістичних послуг

Логістика – це наука про планування, організацію, управління, контроль та регулювання руху матеріальних та інформаційних потоків у просторі та часі, їх основного джерела до кінцевого споживача. Митна логістика є останнім прикладним напрямом логістики, що здійснює два загальноекономічні напрями: логістику та митну діяльність. Логістика, зокрема єврологістика, визначає напрями інтеграції України до загальноєвропейських та глобальних транспортно-логістичних систем, а митна діяльність спрямована на забезпечення її економічної безпеки в умовах світової економічної глобалізації.

Досліджуючи сутність поняття «митна логістика», можна назвати, що найпоширенішими є такі твердження. Так, Смирнов І.Г. зазначає, що «митна логістика є найновішим науково-практичним напрямом, що пов'язує дві державно-економічні сфери: логістику та митну діяльність, при цьому виділяють 6 рівнів регіональних митно-логістичних систем, в яких здійснюються різні операції з потоку митних оформлень товарів відповідно до митних процедур, а також функціональні складові митної логістики (здійснення митного та іншого контролю, їхнє фінансове, інформаційне, матеріально-технічне забезпечення)» [30].

Гужевська Л.А. зазначає, що «митна логістика – це функціональна галузь логістики, яка займається плануванням, контролем та керуванням транспортними, складськими та іншими матеріальними та нематеріальними операціями, що здійснюються з сировиною, напівфабрикатами, готовою продукцією на етапі обробки, перетину, прикордонне митне оформлення, а також передачу, зберігання та обробку відповідної інформації» [4]. Пономарьова Н.В. та Столяр Т.В. визначити митну логістику як «невід'ємну частину логістичного ланцюжка доставки товарів у міжнародному транзиті та виявити цільову функцію процесу митного оформлення товарів та розглянути

регіональну, складову та функціональну структуру митної логістики, а також її зв'язок з діяльністю транспорт та логістика, визначення графіка проходження митних процедур для різних видів митних процедур» [34]. Остапенко О.С. розглядає сутність терміну «митна логістика» «у поєднанні логістичних процесів зовнішньоекономічних операторів (митних перевізників) з процесами митного контролю та оформлення товарів митними органами країн експорту, імпорту та транзиту» [23].

На думку Яблоніскіса А. Петерсона М. Кетнера К. «митна логістика – це специфічна галузь логістики, в якій процеси, характерні для національної логістики, усунуті, а точніше «відведені» на другий план, і яка охоплює більшу частину окремих сегментів діяльності митних органів та ін, що здійснюють нагляд за логістичною діяльністю» [29].

Таким чином, митна логістика розглядається і як науковий напрямок, і як практична діяльність, і як функціональна сфера логістики, і як частина логістичного ланцюга, і як сукупність логістичних процесів учасників зовнішньоекономічної діяльності. Враховуючи складну структуру та множинність підходів до трактування терміну та застосовуючи системний підхід до розкриття змісту митної логістики, запропонуємо власне визначення: митна логістика – це науково-практична діяльність, яка спрямована на вирішення питань регулювання митних товарно-інформаційно-фінансових потоків та сприяє захисту національних інтересів країни, знаходженню балансу інтересів та забезпеченню безпеки та розвитку суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.

Виділення митної логістики як об'єкта дослідження методологічно обґрунтовано тим, що вона характеризується як самостійна та специфічна галузь логістики, діяльність якої регулюється міжнародним та національним законодавством державних митних, торгівельних міжнародних торговельних, міжнародних торгівлі та міжнародного співробітництва, а об'єкти та суб'єкти цієї діяльності підлягають митному контролю. Це визначає автономію митної логістики, оскільки лише у цій галузі логістики здійснюється така діяльність із

потоками та ресурсами, яка може здійснюватися під митним контролем. Специфіка митної логістики як галузі логістики проявляється у вигляді операцій, характерних виключно для митної логістики, функцій, що виконуються при нагляді, участі спеціальних суб'єктів логістичної діяльності, які здійснюють нагляд, агентів, які надають митні послуги, митних складів, митних перевізників тощо. у діяльності, пов'язаної з митною логістикою, а також специфіці взаємодії суб'єктів, що впливають на цю діяльність та її результати.

Основна місія митної логістики полягає у вирішенні складних завдань, які мають зробити процеси імпорту та експорту товарів найбільш оптимальними з мінімальними витратами. Застосування принципів логістики в митній справі, таких як оптимізація схем, ресурсів як матеріальних (товарна продукція, транспортні засоби), так і нематеріальних (інформаційні, комунікаційні, людські ресурси та ін.), дає можливість оптимізувати процеси, пов'язані з перевезеннями вантажів на міжнародному рівні.

Митна логістика має досить ємний характер, оскільки охоплює дії:

митному оформленню вантажів;

заповнення митних декларацій;

перевірці вантажів на відповідність декларації;

надання послуг зберігання вантажів;

митному супроводу, ліцензуванню та сертифікації товарів та ввезеної продукції.

Митно-логістична послуга - це комплекс послуг, пов'язаних з перевезенням товарів через митний кордон та їх подальшою доставкою до місця призначення. Ця послуга включає в себе вирішення питань, пов'язаних з оформленням документів для митного контролю та оплатою митних зборів та податків, а також забезпеченням безпечного транспортування товарів та їх зберіганням на митниці.

Метою процесу митно-логістичного обслуговування є забезпечення виконання існуючих вимог митного законодавства під час реалізації експортно-імпоротної операції.

У цілому застосування процесного підходу дозволяє проаналізувати варіанти організації митно-логістичного обслуговування, оцінити їх ефективність, виявити «вузькі місця» для подальшої модернізації. Основою графічного представлення організації митно-логістичного обслуговування виступає функціональний блок, який відображає кожен конкретний процес у межах системи, що моделюється. На рис. 1.1 схематично наведений процес митно-логістичного обслуговування.

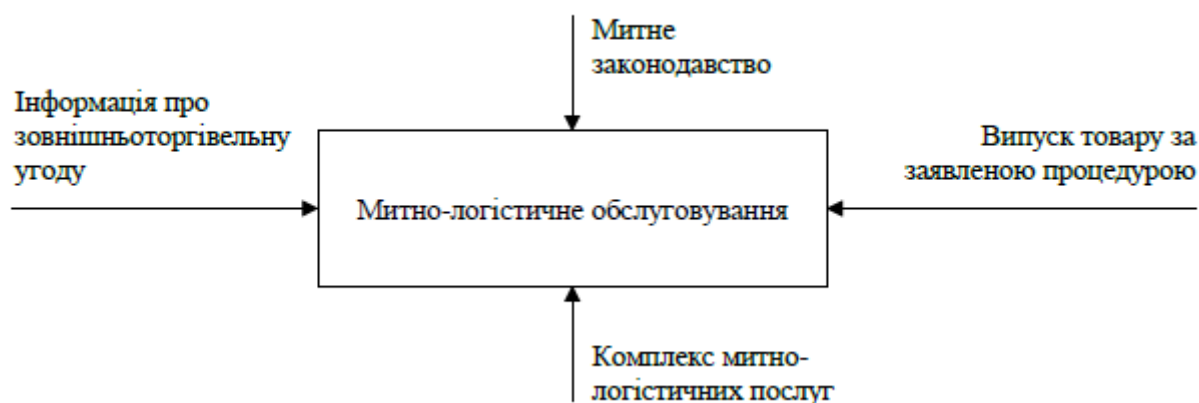

Рис. 1.1. Схема процесу митно-логістичного обслуговування [5]

У залежності від потреб клієнта, митно-логістична компанія може надавати послуги з митного оформлення, оптимізації витрат на митне оформлення, вибір оптимального маршруту перевезення, виконання транспортних операцій, забезпечення зберігання товарів та здійснення інших пов'язаних з цим послуг.

Основні види митно-логістичних послуг включають:

митне оформлення - підготовка необхідних документів та процедур для митного оформлення товарів при перетині кордону;

експортно-імпортні послуги - організація перевезень товарів через кордон, забезпечення відповідного митного оформлення та здійснення необхідних процедур;

логістичні послуги - організація перевезень товарів, складське зберігання та перевезення внутрішньо в межах країни;

консультування з митного та митно-тарифного регулювання - надання консультацій клієнтам щодо митних процедур, тарифів та правил митного оформлення;

митне представництво - організація зв'язку між клієнтом та митними органами, допомога в проходженні митного контролю та оформленні необхідних документів;

митний брокераж - послуги, пов'язані з представленням інтересів клієнта перед митними органами, в тому числі проходженням митного оформлення та сплата митних платежів;

вантажне страхування - організація страхування вантажів під час перевезення через кордон.

Ці послуги надаються митними брокерами, логістичними компаніями та іншими спеціалізованими організаціями. У більшості країн митно-логістична інфраструктура має низку значних недоліків, до яких слід віднести:

неефективну організацію внутрішньої логістики компаній та транспортно-логістичної системи країни;

низьку пропускну спроможність контрольно-пропускних пунктів, які розташовані на кордоні, що пов'язано з великою кількістю митних формальностей та рядом інших факторів;

недосконалі автоматичні програмні системи з митного декларування та здійснення митного контролю;

недостатню розвиненість дорожньої інфраструктури на ряді ділянок, погану якість дорожніх покриттів, яка може значно уповільнювати переміщення вантажного транспорту, що здійснює внутрішні та міжнародні перевезення товарів;

моральне та фізичне зношування складської та інформаційної інфраструктури.

Отже, головним призначенням митної логістики є забезпечення умов найрезультативнішого функціонування процесів імпорту та експорту товарної продукції, зниження витрат митних органів прокуратури та інших суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

1.2 Основні напрямки розвитку митно-логістичних послуг в Україні

Особливістю зовнішньоторговельної діяльності є наявність в учасників ЗЕД більшого числа проблем порівняно з організаціями, які здійснюють комерційну діяльність виключно в межах національного ринку. До таких проблем слід віднести необхідність виконання ряду нормативних вимог і дотримання великої кількості митних правил і норм у процесі переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон. У результаті підприємства-учасники ЗЕД стають споживачами цілого комплексу послуг, пов'язаних зі здійсненням зовнішньоекономічної діяльності, до кола яких входять послуги з організації міжнародних ВАНТАЖОПЕРЕВЕЗЕНЬ, транспортно-експедиторське обслуговування, надання послуг зі зберігання вантажів, їх страхування, проведення міжнародних розрахунків і ряд інших послуг. Відтак, у процесі ЗЕД відбувається реалізація та споживання різноманітних послуг, серед яких найбільшою специфіку мають послуги у галузі митної справи. Зовнішньоекономічна діяльність передбачає постійне переміщення товарів або транспортних засобів через митний кордон держави або митного союзу, у результаті чого неминуче виникає необхідність проведення митної обробки вантажів.

Сучасний рівень митного обслуговування чинить найбільш позитивний вплив на загальний рівень ефективності логістичної діяльності, що в першу чергу проявляється саме в покращенні умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Значимість розвитку митного обслуговування підкреслюється в сучасних вітчизняних та закордонних наукових працях і нормативних актах. У

міжнародній науці та практиці відзначається, що забезпечення сталого економічного зростання країни є одним з важливих функціональних імперативів діяльності митних органів будь-якої держави.

У документі Світової організації торгівлі Всесвітньої митної організації (далі – СОТ) Митниця у XXI столітті: «митниця – це засіб посилення росту й розвитку шляхом спрощення процедур торгівлі та безпеки кордонів; »глобальна місія інституту митниці визначено як розвиток і застосування інтегрованого комплексу заходів і процедур, що забезпечують підвищення захисту і безпеки, ефективну підтримку торгівлі, збір доходів до державних бюджетів. Митні платежі є невід’ємною частиною бюджету України» [30]. За даними Міністерства фінансів України Державна митна служба в останні роки забезпечує близько 40 % надходжень доходної частини бюджету [23]. Разом з тим необхідно відзначити, що наразі від ефективності діяльності митних органів може залежати не тільки поповнення бюджету України, а й рівень розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Розвиток митного обслуговування дуже впливає на можливість досягнення ринкового успіху імпортованих або експортованих товарів. За відсутності сучасного митного обслуговування, особливо у разі тривалого митного оформлення або неналежного зберігання, товар може повністю або частково втратити свою споживчу цінність, стати неконкурентоспроможним і в результаті виявитися відкинутим покупцем. Розвиток митного обслуговування як комплексної системи дозволить учаснику ЗЕД самостійно вибрати оптимальний для нього варіант організації переміщення товарів або транспортних засобів через митний кордон, визначати вид митної декларації, що подається, застосовувати технології електронного декларування та віддаленого випуску, що забезпечить скорочення сукупних тимчасових і фінансових витрат в процесі здійснення експортно-імпортних операцій.

У роботах сучасних закордонних вчених, які займаються питаннями розвитку митного обслуговування та його значення в організації зовнішньоекономічної діяльності, вказується таке важливе завдання митного

обслуговування, як «спрощення та гармонізація процедур міжнародної торгівлі». При цьому під процедурами міжнародної торгівлі розуміється «діяльність, методи та формальності, пов'язані зі збором, поданням, передачею й обробкою даних, необхідних для переміщення товарів в міжнародній торгівлі» [Error! Reference source not found.].

Слід зазначити, що спрощення процедур торгівлі охоплює вдосконалення транспортної інфраструктури, зменшення корупції, зниження митних тарифів, усунення нетарифних бар'єрів у торгівлі. Головною метою сприяння зовнішній торгівлі є поліпшення загального торговельного середовища та скорочення торговельних витрат. Удосконалення процедур митного обслуговування має важливе значення, оскільки приводить до зменшення фінансових витрат учасників зовнішньоекономічної діяльності та скорочення витрат часу в міжнародній торгівлі.

Розвиток митного обслуговування за рахунок реформування роботи митних органів та вдосконалення навколо митної інфраструктури приводить до підвищення конкурентоспроможності підприємств і окремих галузей економіки на зовнішніх ринках. На думку ряду західних учених, тимчасові витрати підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, є значимим чинником, вдосконалення якого може надати компанії порівняльну перевагу відносно конкурентів.

Спрощення процедур митного обслуговування разом із розвитком сучасної логістичної інфраструктури забезпечує можливість використання поставчань just-in-time (точно в термін) у процесі зовнішньоекономічної діяльності, чого сьогодні так потребує міжнародний бізнес. Було підраховано, що кожен день затримки під час доставки призводить до збільшення собівартості товарів, що випускаються, приблизно на 0,8%.

Згідно з даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), скорочення транзакційних витрат у процесі зовнішньоекономічної діяльності на 1 % забезпечить загальносвітовий прибуток рівний 43 млрд доларів. При цьому вплив рівня витрат на рівень імпорту й експорту окремо

взятої країни також досить великий. Так, згідно з нещодавнім дослідженням, опублікованим в міжнародному журналі міжнародної торгівлі та економічного розвитку, скорочення витрат, пов'язаних зі здійсненням імпорту (експорту), на 10 % призводить до збільшення імпорту (експорту) приблизно на 5 %.

У дослідженнях, проведених ОЕСР, відзначається, що митні й адміністративні процедури чинять істотний вплив на міжнародну торгівлю. У ряді робіт підкреслюється, що для країн, які розвиваються, основною перешкодою на шляху до збільшення обсягів товарообігу в торгівлі з іншими країнами стають саме обтяжливі митні й адміністративні процедури.

Рівень митного обслуговування чинить найбільш позитивний вплив на загальний рівень ефективності логістичної діяльності, що в першу чергу проявляється саме в покращенні умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Значимість розвитку митного обслуговування підкреслюється в сучасних вітчизняних та закордонних наукових працях і нормативних актах. У міжнародній науці та практиці відзначається, що забезпечення сталого економічного зростання країни є одним з важливих функціональних імперативів діяльності митних органів будь-якої держави. У документі Світової організації торгівлі Всесвітньої митної організації (далі – СОТ) Митниця у XXI столітті: митниця – це засіб посилення росту й розвитку шляхом спрощення процедур торгівлі та безпеки кордонів; »глобальна місія інституту митниці визначено як розвиток і застосування інтегрованого комплексу заходів і процедур, що забезпечують підвищення захисту і безпеки, ефективну підтримку торгівлі, збір доходів до державних бюджетів.

Митні платежі є невід'ємною частиною бюджету України. За даними Міністерства фінансів Державна митна служба в останні роки забезпечує близько 40 % надходжень доходної частини бюджету (рис.1.2).

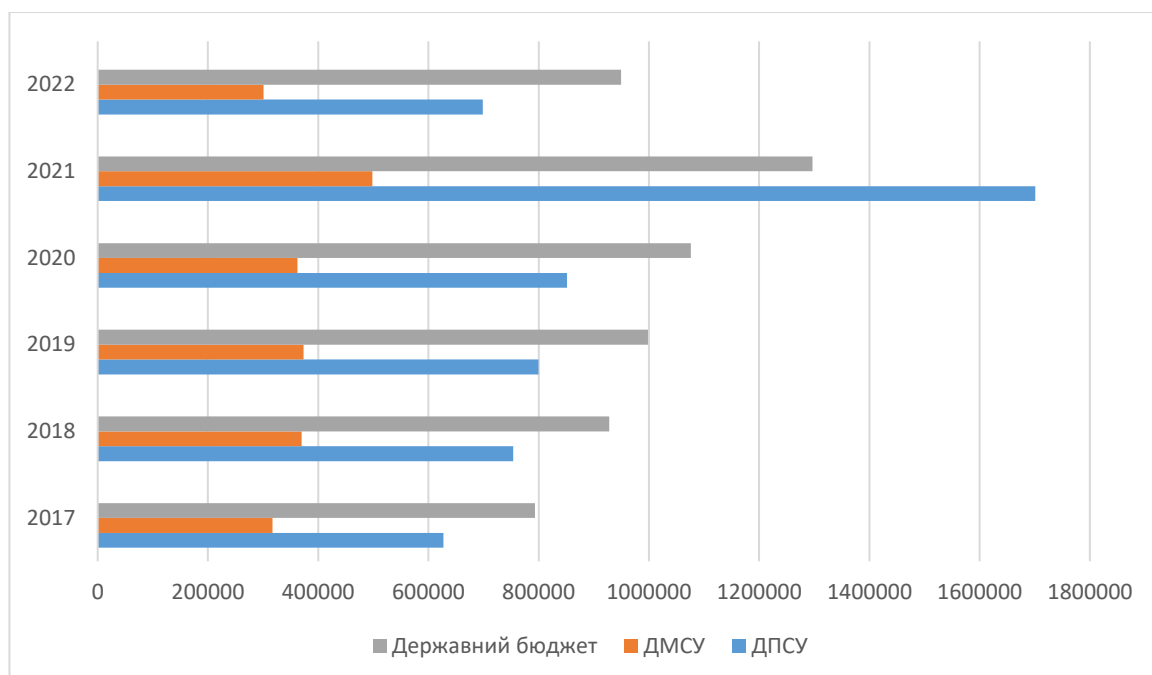

Рис.1.2. Структура доходів бюджету України у 2017-2022 роках (за даними Міністерства фінансів України, млн.грн.

Зростання митними органами показників є характерною рисою здійснення збору митних платежів упродовж декількох останніх років, що є показником підвищення інтересу до імпортно-експортних операцій.

1.3. Критерії та показники оцінювання ефективності митно-логістичних послуг в Україні

Перед компаніями-виробниками стоїть завдання знайти ринок збуту своєї продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Необхідною умовою для цього є наявність у штаті компанії фахівців, здатних забезпечити процес доставки вантажів власними силами компанії або налагодити співпрацю із суб'єктами ринку транспортних послуг, які виконують даний вид робіт та послуг на договірних умовах. При цьому замовники митно-логістичних послуг можуть залучати до цих процесів підприємства, які працюють у різних містах України, але зазвичай звертаються до організації на підставі рекомендацій знайомих чи підприємств, з якими вже мають досвід роботи. Ринкові умови становлять суттєві відмінності як у можливостях підтримки інфраструктури, і у

вартості та тривалості обслуговування. Тому загалом клієнти стикаються з низкою перешкод при виборі ділового партнера, які пов'язані з такими факторами:

узгодження вартості послуги з урахуванням можливих ризиків, оскільки все частіше трапляються випадки, коли провайдери вдаються до тих чи інших маніпуляцій, коли на початку співпраці з метою залучення та заохочення замовника оголошують вартість послуги, і при цьому замовник може навмисне або з урахуванням певних прорахунків збільшити цю вартість;

дотримання умов доставки: встановлені на початку процесу терміни не завжди дотримуються як перевізником, так і іншими суб'єктами ринку транспортних послуг, які найчастіше пов'язані з ризиком їх операцій та складністю технологічних процесів;

відповідність якості послуг вимогам замовника: сам транспортний процес та операції, пов'язані з ним, схильні до певних ризиків, пов'язаних з управлінням матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками. Різні порушення цих процесів можуть спричинити невдоволення клієнтів. рівень обслуговування чи порушення, допущені внаслідок невиконання чи неналежного виконання персоналом підприємств своїх обов'язків;

забезпечення високого рівня надійності виконання зовнішньо-торговельного угоди.

Надійність доставки визначається своєчасністю доставки, відсутністю порушень при оформленні транспортних, митних та комерційних документів, забезпеченням збереження товарів на всіх етапах технологічного процесу.

Надійність відповідає характеристиці високого ступеня впевненості у виконавцем митно-логістичних послуг та дотриманням усіх договірних умов. У разі виникнення непередбачених подій виконавець має бути готовий запобігти або усунути негативні наслідки, мати для цього необхідні ресурси та навички.

Якісна митна логістика тісно пов'язана зі спрощенням умов та організації зовнішньої торгівлі, особливо з огляду на митні операції та процедури і прикордонну адміністрацію, оскільки в умовах сьогодення зростають обсяги

міжнародної торгівлі, важливість глобальних ланцюгів постачання, а також менш витратної та вчасної доставки вантажу. Саме тому «Інкотермс 2020» є тим базисом, який впливає на якість та швидкість надання митних послуг, а відтак і на митну логістику.

В Україні існують різні підходи до організації митно-логістичного обслуговування зовнішньоторговельних операцій. Вони здебільшого пов'язані з вимогами замовника послуг, що керуються наступними критеріями оцінки ефективності даного процесу: вартість, тривалість, якість та надійність обслуговування. Забезпечуються дані послуги суб'єктами ринку транспортних послуг, до яких належать: транспортно-експедиторські підприємства, перевізники, митно-брокерські підприємства, складські комплекси, вантажні митні комплекси та ряд інших організацій, що залучаються до транспортного процесу в конкретних умовах реалізації. Окрім цього, при організації зовнішньоекономічної діяльності можуть бути застосовані декілька варіантів виконання митних формальностей:

підрозділами митних органів внутрішніх митниць, що здійснюють виключно функцію митного оформлення без надання додаткових логістичних послуг;

підрозділами митних органів, що розміщені на території вантажних митних комплексів і надають повний спектр митно-логістичних послуг на комерційній основі (за виключенням митних формальностей, що є функцією держави);

підрозділами митних органів, що знаходяться в пунктах пропуску на кордоні.

Відповідно, дані дії відбуваються лише на території країни-відправлення вантажу в країні призначення митною агенцією здійснюється підготовка митних документів для розмитнення товару (виконують функції аналогічні вітчизняним митним брокерам), а потім на території логістичних центрів здійснюється розмитнення товару та розвантаження автотransпортного засобу. Як бачимо, існує безліч можливих комбінацій з виконання логістичного

обслуговування шляхом залучення різних суб'єктів ринку транспортних послуг та шляхів виконання митних формальностей при взаємодії з митними органами.

Для дослідження взаємодії всіх учасників транспортного процесу розглянемо сучасні тенденції на ринку міжнародних перевезень щодо формування логістичних ланцюгів. Ланками логістичного ланцюга при виконанні міжнародних автомобільних перевезень є вантажовідправники (ВВ), експедитор (Е), перевізник (П), транспортно-експедиторські підприємства (ТЕП), митно-брокерські підприємства (МБ), складські комплекси (С), вантажні митні комплекси (ВМК), пункти пропуску (ПП), митні агенції (МА), логістичний центр (ЛЦ), вантажоотримувачі (ВО) та ряд інших суб'єктів ринку транспортних послуг, що залучаються до транспортного процесу в конкретних умовах реалізації.

Існує декілька типів найбільш розповсюджених логістичних ланцюгів, що застосовуються при виконанні міжнародних автомобільних перевезень. Логістичний ланцюг першого типу є найдовшим за кількістю ланок. Його перевагами є чітке розмежування функціональних обов'язків між усіма організаціями, що забезпечує кваліфікований підхід до обслуговування, але існує і ряд недоліків, пов'язаних з значними витратами часу на рух інформаційних та фінансових потоків, а також призводить до підвищення вартості послуг за рахунок залучення значної кількості підприємств [15]:

$$ВВ \rightarrow Е \rightarrow П \rightarrow МБ \rightarrow С \rightarrow ВМК \rightarrow ПП \rightarrow МА \rightarrow ЛЦ \rightarrow ВО$$

Другий тип логістичного ланцюга передбачає виконання транспортно-експедиторського обслуговування в рамках підприємства, що дасть можливість максимально забезпечити погодженість дій при організації транспортного процесу [14]:

$$ВВ \rightarrow ТЕП \rightarrow МБ \rightarrow С \rightarrow ВМК \rightarrow ПП \rightarrow МА \rightarrow ЛЦ \rightarrow ВО$$

Відповідно до умов функціонування третього типу логістичного ланцюга у структурі транспортно-експедиторського підприємства є митно-брокерський відділ, що забезпечує максимально оперативне виконання транспортно-

експедиторського та митно-брокерського обслуговування замовників [Error! Reference source not found.]:

$$BB \rightarrow \text{ТЕП з МБ} \rightarrow C \rightarrow \text{ВМК} \rightarrow \text{ПП} \rightarrow \text{МА} \rightarrow \text{ЛЦ} \rightarrow \text{ВО}$$

Відповідно четвертий тип логістичного ланцюга забезпечує митно-логістичне обслуговування замовника на вантажних митних комплексах з метою максимального об'єднання всіх необхідних операцій, пов'язаних з експортом вантажу у країні-відправлення, [15]:

$$BB \rightarrow \text{ВМК} \rightarrow \text{ПП} \rightarrow \text{МА} \rightarrow \text{ЛЦ} \rightarrow \text{ВО}$$

З метою зменшення завантаження у пунктах пропуску на кордоні, митне оформлення рекомендовано проводити у внутрішніх митницях за місцем знаходження відправника, оскільки існує ризик затримки митного оформлення через обмеження кількості пунктів пропуску, у сервісних зонах яких можуть знаходитися представники органів державного контролю, митні брокери тощо.

Даний тип логістичного ланцюга забезпечує комплексне митно-логістичне обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Перевагами роботи ВМК, як ланки логістичного ланцюга, є:

інтеграція ланок логістичного ланцюга у єдину систему обслуговування, що забезпечує ефективне управління вантажопотоками;

забезпечення взаємодії митних органів з суб'єктами підприємницької діяльності;

комплексне обслуговування зовнішньоторговельних вантажів; мінімізація витрат на транспортно-логістичні послуги;

зменшення кількості логістичних посередників;

скорочення часу на виконання митних процедур.

Суттєвим недоліком функціонування вітчизняних ВМК є невідповідність їх технічного оснащення рівню європейських стандартів. Аналіз результатів досліджень дозволяє зробити висновок, що логістичний ланцюг типу 4, що передбачає митно-логістичне обслуговування на ВМК є найбільш ефективним, так як він забезпечує найбільшу надійність дотримання тривалості виконання комплексного обслуговування транспортних засобів. При цьому, у порівнянні з

ланцюгом типу 3, який має майже однакову надійність, він є більш коротким. Це дозволяє знизити витрати на утримання додаткових служб та знизити ризик корупції при виконанні митних процедур.

Надійність логістичних ланцюгів типу 1 та типу 2 невисока через незадовільні величини надійності його окремих ланок. Для забезпечення досить невисокого рівня надійності логістичного ланцюга в цілому необхідно забезпечити високий рівень надійності кожної з його ланок, що є проблематичним з огляду на їх кількість.

Для оцінки рівня ефективності логістичної системи країни користуються індексом ефективності логістики (англ. Logistics Performance Index, LPI) - це глобальний показник, LPI складається з двох підіндексів: індексу логістичної продуктивності (англ. Logistics Performance Index - Efficiency, LPI-E) та індексу логістичної якості (англ. Logistics Performance Index - Quality, LPI-Q). Індекс логістичної продуктивності відображає ефективність та витрати логістичних процесів в країні, включаючи транспортування, митний контроль, складське господарство та інші процеси. Індекс логістичної якості відображає якість інфраструктури та послуг логістики, такі як транспортна мережа, технології, процедури митного контролю, маркетинг та інші фактори. LPI розраховується за допомогою опитування експертів з логістики, таких як компанії, митні служби та інші організації, що здійснюють міжнародну торгівлю. Кожна країна отримує бали за кожен з параметрів та на основі цього розраховується загальний індекс ефективності логістики. Індекс оцінюється за шкалою від 1 до 5, де 5 - це найвищий показник ефективності. LPI є важливим інструментом для порівняння логістичних систем різних країн та визначення можливостей для покращення логістичної інфраструктури та послуг.

У 2023 році після трьох років безпрецедентних збоїв в оцінці ефективності логістики Всесвітній банк опублікував звіт про індекс ефективності логістики. Індекс LPI, який охоплює 139 країн, вимірює простоту встановлення надійних зв'язків у ланцюжку поставок та структурні фактори, які роблять це можливим, наприклад, якість логістичних послуг, інфраструктуру,

пов'язану з торгівлею та транспортом, та прикордонний контроль. За даними 2023 року наскрізна цифровізація ланцюжка постачань, особливо в країнах з економікою, що розвивається, дозволяє країнам скоротити затримки в портах до 70% в порівнянні з розвиненими країнами. Крім того, зростає попит на зелену логістику: 75% відправників вантажу шукають екологічно чисті варіанти при експорті в країни з високим рівнем доходу. більша частина часу йде на доставку, а найбільші затримки відбуваються в морських портах, аеропортах та мультимодальних об'єктах. Політика, націлена на ці об'єкти, може допомогти підвищити надійність, у тому числі покращити процеси оформлення та інвестувати в інфраструктуру, впровадити цифрові технології та стимулювати екологічно стійку логістику за рахунок переходу на менш вуглецеві види вантажних перевезень та більш енергоефективне складування.

У середньому за всіма потенційними торговими маршрутами проходить 44 дні з моменту прибуття контейнера до порту країни-експортера до моменту його виходу з порту призначення за стандартного відхилення 10,5 дня. Цей період становить 60 відсотків часу, необхідного для міжнародної торгівлі товарами. Вимірювання продуктивності логістики та розуміння її детермінант зараз важливіше, ніж будь-коли, на тлі великих змін на світових ринках, що відбулися з 2018 року через пандемію COVID-19, подальші збої в судноплавстві та авіаперевезеннях (останнє через обмеження, накладені на пасажирський авіатранспорт), і вторгнення Росії в Україну.

За інформацією табл.1.1, за показником, який характеризує можливість забезпечувати доставлення товарів вчасно і з відповідними документами, Україна зайняла 54 місце з 4,4 (у 2018 році 3,51 бала). Зазначимо, порівняння показників України з іншими країнами колишнього СНД свідчить про значно кращі результати майже за усіма підіндикаторами. Водночас, порівняння основних підіндикаторів LPI 2023 р. України з Польщею свідчить про суттєве відставання [38].

Таблиця 1.1

Порівняльний аналіз Індексу ефективності логістики у 2023 році

Індекс ефективності логістики та його складові	Місце країни в рейтингу				
	Сінгапур	Польща	Грузія	Молдова	Україна
Індексу ефективності логістики	4,3	3,6	2,7	2,5	2,7
митне оформлення	4,2	3,4	2,6	1,9	2,4
інфраструктура	4,6	3,5	2,3	1,9	2,4
організація міжнародного постачання товарів	4,0	3,3	2,7	2,7	2,8
якість та компетенція логістики	4,4	3,6	2,6	2,8	2,6
відстежування вантажів	4,3	3,9	3,1	3,0	3,1
дотримання термінів постачання товарів	4,4	3,8	2,8	2,8	2,6

Джерело [38]

На розвиток митної логістики мають вплив такі чинники: розвиток світової економіки і зростання зовнішньоторговельного обороту між країнами; зростання ролі науково-технічного розвитку; процеси глобалізації, інтеграції та регіоналізації; збільшення ролі транснаціональних корпорацій; лібералізація економік країн світу, непередбачувані випадки (пандемії, стихійні лиха тощо).

Враховуючи зазначене, основними завданнями митної логістики є вибір: умов постачання; митного режиму; гарантії доставки товарів, що перебувають під митним контролем; оптимізація процедури митного оформлення; удосконалення процедури митного контролю; розміщення та оптимізація функціонування вантажних митних комплексів, автопортів, автотерміналів, митних складів та складів тимчасового зберігання; виконання вимог митного законодавства, обчислення і сплати тарифів, змін валютних курсів, контролю над цінами вибір посередника у митній справі; інформаційне забезпечення митної діяльності, виявлення відмінностей у законодавствах різних держав, політичних перешкод, культурних відмінностей тощо.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МИТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ

2.1. Характеристика підприємства та митно-логістичної діяльності

ПрАТ «Укргідроенерго» зареєстровано в 1995 році за юридичною адресою Україна, Київська область, місто Вишгород. Керівником організації є Сирота Ігор. Розмір статутного (зареєстрованого) капіталу складає 1118,5млн.грн. Форма власності державна. ПрАТ «Укргідроенерго» надає послуги з виробництва та торгівлі електроенергією. ПрАТ «Укргідроенерго» - найбільша гідроенергетична компанія в Україні, що включена до переліку 15 найбільших підприємств державного сектору економіки, сумарні активи яких складають 70 відсотків від загального показника у державному секторі. До складу компанії входять десять станцій на річках Дніпро та Дністер: Київська ГЕС та Київська ГАЕС, Канівська ГЕС, Кременчуцька ГЕС, Середньодніпровська ГЕС, Дніпровська ГЕС-1 та Дніпровська ГЕС-2, Каховська ГЕС, Дністровська ГЕС та Дністровська ГАЕС. Канівська ГАЕС та Каховська ГЕС-2 в процесі підготовки до будівництва. У 2020 році загальна кількість гідроагрегатів на станціях товариства склала 103, а їхня сумарна встановлена потужність досягла 5849 МВт. Компанія постійно динамічно розвивається та забезпечує покриття пікових навантажень, регулювання частоти та потужності, мобільний аварійний резерв в об'єднаній енергосистемі України. Через постійні обстріли військами РФ підприємство отримало значні пошкодження мережевої інфраструктури, суттєві пошкодження розподільних мереж, що потребує їх відновлення.

Основні показники діяльності ПрАТ «Укргідроенерго» представлено у таблиці 2.1.

ПрАТ «Укргідроенерго» є отримувачем митно-логістичних послуг, які надає транспортно-експедиційна компанія «Cargo.LD» за умовами господарського договору. Зокрема, протягом 2021-2022 років ПрАТ «Укргідроенерго» придбало наступне обладнання: провідниково-кабельну

продукцію (силовий кабель Specialcavi Baldassari), системи керування Ovation компанії Emerson, силовий трансформатор 70 000 кВА, блоковий трансформатор підвищеної потужності 90 МВА, гідроагрегати Andris Hydrona загальну суму 1920,4 млн.грн з ПДВ, з них 956 млн.грн. власні кошти та 965 млн.грн. кошти кредитів ЄБРР і ЄІБ.

Таблиця 2.1

Динаміка показників діяльності ПрАТ «Укргідроенерго» у 2020-2022 рр.

Показник	Норматив	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	зростання	7960791	13 153 745	8262350
Чистий прибуток, тис.грн.	зростання	2 585 598	4 136 958	3 222 610
Чистий оборотний капітал, тис.грн	>0	1 322 553	951203	647087
Чисті активи, тис.грн.	зростання	23 783 553	29 023 678	25 855 325
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,6	0,9414	0,713	0,329
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	1,631	1,175	1,162
Коефіцієнт поточної ліквідності	>1,2	1,686	1,209	1,198
Коефіцієнт платоспроможності	>0,5	0,792	0,732	0,770
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними активами	більше 0,1	0,407	0,173	0,166
Коефіцієнт фінансової стійкості	Більше 1,0	3,800	2,726	3,353

Джерело: розраховано за даними підприємства

Для проведення діяльності на всіх сегментах ринку електричної енергії, реконструкції, ремонту обладнання ПрАТ «Укргідроенерго» залучає транспортно-логістичне підприємство «Cargo.LD», що займається логістичною діяльністю, надає консультаційні послуги та послуги митного оформлення. Діяльність митного перевізника включає в себе планування та організацію транспортування запасних частин та електрообладнання, а також контроль за доставкою цих товарів до замовника. ПрАТ «Укргідроенерго» також співпрацює з іншими підприємствами, які займаються виробництвом запасних частин та електрообладнання обладнання. ПрАТ «Укргідроенерго» співпрацює з наступними закордонними фірмами: Specialcavi Baldassari (закупівля кабельно-провідникової продукції), компанією Emerson (системи керування Ovation), «Andris Hydro» (закупівля гідроагрегатів), «Сумітомо Корпорейшн», «Dragon Capital», «Synergia» та іншими.

Підприємство отримує наступні митно-логістичні послуги при доставці енергетичного обладнання:

допомога в заповненні митної декларації;

митний супровід товарів (провідниково-кабельної продукції, силові трансформатори, блокові трансформатори підвищеної потужності, гідроагрегати, інше);

перелік послуг з відповідального зберігання електрообладнання і транспортних засобів;

оцінка товарів експертами, необхідна для заповнення митної декларації;

документація, ліцензування та сертифікація на товари.

Комплекс послуг у митній сфері, отримувачем яких є ПрАТ «Укргідроенерго», наведено на рисунку 2.1.

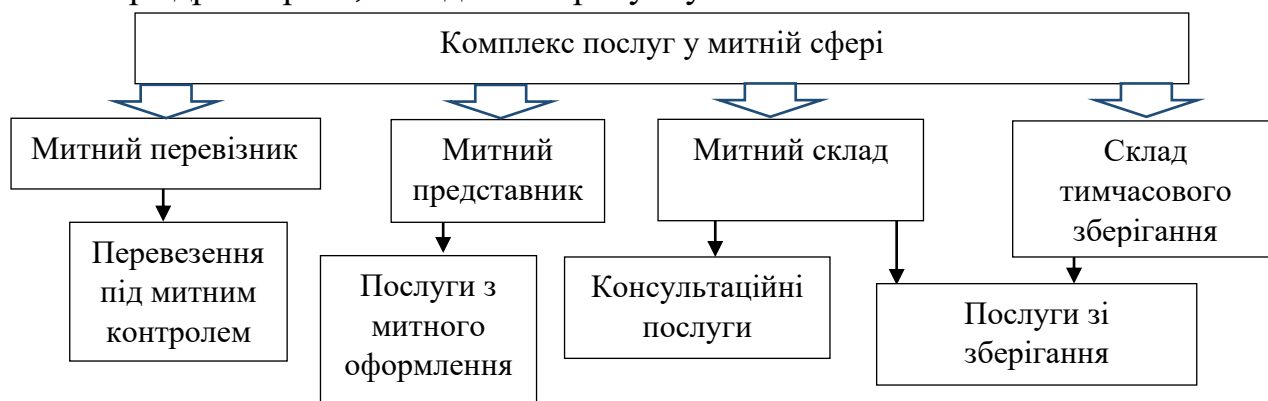

Рис.2.1. Суб'єктно-функціональний комплекс послуг у митній сфері

Найбільш затребуваними для ПрАТ «Укргідроенерго» є логістичні послуги з митного оформлення, провайдером яких виступає митний представник. Перелік таких послуг включає підбір коду товару за класифікатором УКТ ЗЕД, визначення митної вартості товарів, що ввозяться або вивозяться, розрахунок митних зборів і податків, що підлягають сплаті, визначення митної процедури, декларування товарів, складання всієї супутньої документації, представлення інтересів учасника ЗЕД у митних органах. Крім цього, ПрАТ «Укргідроенерго» має великий попит на консультаційні послуги, що полягають в інформаційній підтримці з різних питань митного супроводу зовнішньоторговельних операцій, перевірці точності заповнення всієї

необхідної документації та допомозі у вирішенні спірних і конфліктних ситуацій згідно статті 21 МКУ [9].

У ході організації міжнародного руху товарів виникає потреба в переміщенні або організації зберігання електрообладнання, що перебуває під митним контролем. Відтак, митні перевізники надають учасникам ЗЕД логістичні послуги з перевезення вантажів, що перебувають під митним контролем, їх страхування, супроводу, а також реалізації процедури митного транзиту.

Організація зберігання товарів, які не пройшли митного оформлення й перебувають під митним контролем, здійснюється митними складами та СТЗ (склади тимчасового зберігання), що надають специфічний комплекс складських послуг [36].

Важливим напрямком діяльності ПрАТ «Укргідроенерго» виступає організація взаємодії з митницею. Тому ПрАТ «Укргідроенерго» періодично вдається до послуг професійних митних посередників, які забезпечують комплексний супровід процесу митного оформлення. Митний представник організовує проходження всіх передбачених митними вимогами процедур, мінімізуючи витрати часу підприємства, звільняючи від необхідності здійснення непрофільних функцій.

У більшості країн, що характеризуються наявністю розвиненої митної системи, митне представництво належить до найважливіших сегментів ринку логістичних послуг у митній сфері та є дуже затребуваним серед компаній, які здійснюють експортно-імпорتنу діяльність. Що стосується товарів, які перебувають у комерційному зовнішньоторговельному обороті, значна частка митних операцій, зокрема, заповнення й подача в митні органи митних декларацій, здійснюється саме митними представниками, авторизованими економічними операторами (митними агентами, брокерами, посередниками).

Митний перевізник – підприємство – резидент України, яке здійснює перевезення між митними органами товарів, що перебувають під митним контролем, без застосування при цьому передбачених статтею 161 Митного

кодексу України заходів гарантування доставки товарів у митницю призначення й має відповідну ліцензію [9]. Слід зазначити, що для здійснення діяльності як митний перевізник юридична особа повинна бути включена до Реєстру митних перевізників. До основних умов включення належать:

внесення на рахунок митних органів суми, еквівалентної не менш ніж за 500 неоподаткованих мінімумів доходів громадян для забезпечення майбутньої сплати митних платежів, податків і зборів;

наявність дозвільного документа-ліцензії, виданого митним органом на здійснення вантажоперевезень у випадках, коли діяльність з транспортування вантажів відповідно – вимагає наявності вказаного документа;

наявність у перевізника власних або орендованих транспортних засобів, за допомогою яких можливе здійснення перевезення товарів під митними печатками та пломбами;

здійснення заявником професійної діяльності з транспортування вантажів протягом як мінімум двох років до дати подання заяви на включення до реєстру;

відсутність на дату подачі заяви заборгованості зі сплати будь-яких митних платежів або пені;

відсутність фактів притягнення до адміністративної відповідальності за митні правопорушення протягом року до дати подачі заяви на включення до реєстру;

виконання інших умов і відповідність іншим вимогам, що встановлені нормативами митного законодавства [9].

Послуга з транспортування товарів митним перевізником надається власнику товару, вантажу за його вибором, при цьому умови угоди визначаються договором, що є публічним. Відтак, митний перевізник не може відмовити потенційному замовнику й зобов'язаний надати послугу з перевезення в усіх випадках, за винятком відсутності фізичної можливості здійснення перевезення товарів.

Важливим параметром послуг, що надаються митним перевізником, є територія обслуговування, яка визначається в момент включення юридичної особи до реєстру. Митний перевізник може обмежити територію обслуговування регіоном діяльності одного чи кількох митних органів або ж може заявити як регіон дії всю територію України. Слід підкреслити, що в більшості випадків у разі необхідності використання послуг з митного перевезення ПрАТ «Укргідроенерго» потребує також послуг митного представника. У розвинених країнах митно-логістичні посередники пропонують своїм клієнтам комплексне обслуговування, яке включає все різноманіття послуг з супроводження зовнішньоторговельних операцій.

2.2. Оцінка ефективності митно-логістичних послуг

Митно-логістичні послуги ПрАТ «Укргідроенерго» пов'язані з імпортом запасних частин та електрообладнання, а також з митним оформленням цих товарів. ПрАТ «Укргідроенерго» є компанією, яка отримує митно-логістичні послуги від транспортно-експедиторської компанії «Cargo.LD».

Однією з ключових функцій митно-логістичної діяльності компанії є митне оформлення експортно-імпортних операцій. Компанія забезпечує правильне оформлення всіх необхідних документів для митного контролю при переміщенні запасних частин та обладнання через державний кордон. Крім того, транспортно-експедиторська компанія займається логістичною діяльністю, яка включає в себе планування та організацію транспортування запасних частин та електро-обладнання, а також контроль за доставкою цих товарів до ПрАТ «Укргідроенерго». Компанія «Cargo.LD» має досвід у використанні різних видів транспорту, включаючи повітряний, морський та автомобільний, для забезпечення швидкої та надійної доставки товарів до місця призначення. Також, компанія «Cargo.LD» надає консультації клієнтам щодо митних та логістичних процедур, допомагає вирішувати різні проблеми, які

можуть виникнути при перевезенні електрообладнання через державний кордон.

ПрАТ «Укргідроенерго» купує обладнання у багатьох країнах. Оплата за договором зазвичай здійснюється за допомогою банківського переказу, який передбачає попереднє укладення договору між продавцем та покупцем. У цьому випадку продавець виставляє рахунок на оплату товару, який містить деталі оплати, такі як ціна, кількість товару, термін оплати та інші умови оплати. Після цього покупець перераховує кошти на банківський рахунок продавця.

При закупівлі силових трансформаторів потужністю 70 000 кВА у компанії ATEF GROUP (Азербайджан) у ПрАТ «Укргідроенерго» виникають курсові різниці та витрати на оплату послуг банків. Основні витрати пов'язані з оплатою транзакцій, конвертацією валют та іншими банківськими послугами, які можуть бути необхідні для здійснення операцій. Крім того, курсові ризики можуть виникати через нестабільність валют, що може призвести до збитків для компанії. Одним зі способів зменшення ризиків є укладення контрактів на постачання товарів, в яких вказуються фіксовані ціни на товар та умови оплати, що допоможе зменшити курсові валютні ризики.

Важливо враховувати, що при здійсненні міжнародних операцій можуть бути додаткові витрати на транспортування товарів, страхування, митні збори та інші витрати, пов'язані з логістикою та митним оформленням. Для зменшення цих витрат компанія «Cargo.LD» розглядає можливість використання альтернативних маршрутів доставки, зниження ваги та обсягу вантажів, а також ефективного планування логістичних процесів. При імпорті товарів ПрАТ «Укргідроенерго» оформлює декларацію митного оформлення, в якій вказується інформація про товар, включаючи його вартість, курс валют на дату підписання контракту та дату приходу товару, а також податок на додану вартість (додаток А).

При закупівлі товарів ПрАТ «Укргідроенерго» укладає договір купівлі-продажу з постачальником - ATEF GROUP (Азербайджан). У договорі

визначаються умови постачання, ціна на товар, термін постачання, умови оплати та інші деталі операції. Після укладення договору та підтвердження замовлення, ПрАТ «Укргідроенерго» отримує рахунок-фактуру від постачальника на сплату коштів за обладнання. При оплаті рахунка-фактури враховуються всі необхідні витрати, такі як вартість товару, логістичні послуги, митні збори, страхування та інші витрати, пов'язані з закупівлею електрообладнання. Після того, як товар був перевезений (пересланий), складається акт виконаних робіт, в якому вказується інформація про товар, транспортні засоби, які перевозили товар, та інші деталі. Крім того, для здійснення оплати використовуються облікові рахунки для оплати товарів та послуг (Додаток Б).

Після отримання товару ПрАТ «Укргідроенерго», формується вхідна ціна товару, яка відображає загальну суму витрат, пов'язаних з його закупівлею та доставкою до місця розташування компанії. Вхідна ціна товару включає в себе вартість товару від постачальника, витрати на логістичні послуги (наприклад, транспортування, страхування, митні збори тощо) та митно-брокерські послуги. Ця ціна використовується для подальшого розрахунку вартості товару, включаючи виробничі витрати та націнку.

Ефект від залучення митного посередника багато в чому визначається його здатністю й бажанням застосовувати сучасні методи митного оформлення, що забезпечують прискорення та спрощення всіх митних процедур.

Під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності учасник ЗЕД може значно скоротити власні витрати за рахунок грамотного застосування різних методів декларування, використання режимів митних преференцій і оформлення спеціальних спрощених процедур. Готовність митного представника надати підтримку в підготовці відповідної документації також може розглядатися як критерій оцінки його роботи [128].

Ефективність взаємодії з митним представником визначається широтою асортименту пропонованих послуг, оскільки часто учасник ЗЕД потребує не тільки заповнення декларації на товари, а й вирішення ряду проблем, супутніх

митному оформленню експортно-імпортних операцій, до числа яких можна віднести:

- оформлення транспортної та комерційної документації;

- підготовку документальних претензій для оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів і їх посадових осіб;

- оформлення документів (ліцензій, дозволів, сертифікатів), необхідних для проходження ветеринарного та протиправного контролю, а також дотримання діючих вимог, заборон і обмежень економічного й неекономічного характеру;

- визначення митної вартості товарів, що ввозяться або вивозяться, та підготовка підтверджувальних документів;

- отримання інформації відділу митної статистики, яка підтверджує митне оформлення раніше ввезених товарів або транспортних засобів [5; 9; 45].

Участь компанії «Cargo.LD» в транспортуванні через кордон електрообладання для ПрАТ «Укргідроенерго» забезпечує ряд переваг для сторін зовнішньоторговельної угоди:

- загальна вартість послуги з міжнародного перевезення, що виконується експедитором є меншою, ніж сума вартості послуг окремих перевізників;

- здійснення перевезення одним виконавцем забезпечує можливість найбільш ефективної організації доставки, здійснення інтермодальних перевезень і спрощення процедур контролю за рахунок появи єдиного центру відповідальності;

- експедитор здатний надати послуги з доставки вантажів «від дверей до дверей», які передбачають оформлення всієї необхідної документації, чого не може забезпечити перевізник.

Компанія «Cargo.LD» надає своїм замовникам такі види послуг:

- виконання комплексу операцій з підготовки вантажів до відправки, включно: сортування, унітизація партій, що перевозяться, пакування, проведення вантажно-розвантажувальних робіт, що здійснюються на своїх площах або на території клієнта;

підготовка товаросупровідної документації, заповнення транспортних документів, необхідних для виконання всіх етапів перевезення;

здійснення консолідації, комплектації та розукрупнення вантажних партій;

забезпечення проходження процедур митного очищення товарів, підготовка документації, необхідної для проходження попереднього контролю;

супровід вантажів у процесі перевезення, моніторинг руху товарів на всьому шляху проходження від відправника вантажу до вантажоодержувача, надання спеціального обладнання для відстеження переміщення транспортних засобів;

здійснення від імені замовника всіх необхідних розрахунків з доставки товарів;

підготовка претензійної документації у випадках недостачі, псування або пошкодження перевезених товарів;

координація дій, виконуваних учасниками процесу транспортування, що сприяє максимізації ефективності доставки товару від вантажовідправника до вантажоодержувача.

Оцінка ефективності митно-логістичних послуг передбачає комплексний підхід до розгляду кожного елемента митного обслуговування. Традиційним методом вирішення цього завдання є побудова функціограми, яка визначає склад функцій та їх розподіл між виконавцями. Графічна схема розподілу функцій будується на основі повного переліку фактично виконуваних робіт і фактично наявних виконавців, що дозволяє проводити аналіз даних схеми та в подальшому змоделювати розподіл діяльності з митно-логістичного обслуговування за функціональними структурами, провести раціоналізацію складу функцій виконавців, виключити дублювання функцій.

Функціограма організації митно-логістичного обслуговування наведена у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Організація митно-логістичного обслуговування ПрАТ «Укргідроенерго»

Функції	Виконавці				
	Митниця	Підприємство	Митний представник	Митний перевізник	СТЗ
<i>Митне оформлення</i>					
Підготовка документів		•	•		
Визначення коду УКТЗЕД		•	•		
Розрахунок митної вартості		•	•		
Розрахунок митних платежів	•	•	•		
Декларування		•	•		
Забезпечення платежів			•	•	•
Перевезення під митним контролем				•	
<i>Організація зберігання під митним контролем</i>					
Зберігання пов'язане з проходженням митного огляду	•				•
Затримка товару через неможливість випуску	•				•
Зберігання за ініціативою суб'єкта ЗЕД		•			•
<i>Випуск товару</i>					
Сплата платежів		•			
Випуск товару	•				

Представлений перелік функцій згрупований у блоки, виконавцями яких виступають митні органи, учасники зовнішньоекономічної діяльності та підприємства, які надають логістичні послуги в митній сфері.

Найважливішим функціональним блоком виступає митне оформлення, проведення якого є обов'язковою умовою здійснення кожного експортно-імпоротної постачання. Організація митного оформлення характеризується великою кількістю виконуваних операцій, складність яких визначається сукупністю факторів: вид товару, країна походження, заявлена митна процедура тощо. Не менш важливим елементом виступає митно-логістичне обслуговування, яке слід як позначити організацію перевезення товарів, що перебувають під митним контролем. Ця функція виконується митним перевізником, який несе відповідальність за сплату необхідних митних платежів. Гарантію такої сплати може забезпечити використання у процесі перевезення карнета TIR (книжки міжнародних дорожніх перевезень), фінансової гарантії або митного супроводу. Крім того, необхідність забезпечення сплати митних платежів відсутня в наступних випадках,

передбачених Митним кодексом: якщо як декларант виступає авторизований економічний оператор, товари переміщуються залізничним транспортом або це встановлено міжнародними договорами [9]. У результаті можна дійти висновку про те, що послуга митного перевізника є досить специфічним і малозатребуваним елементом системи митного обслуговування.

Підвищити ефективність митно-логістичного обслуговування здатне спрощення міжнародної торгівлі, яке стає все більш значущим для бізнесу. Надмірні вимоги до документів, обтяжливі митні процедури, низька ефективність роботи портів і терміналів, відсутність сучасної інфраструктури — усе це призводить до додаткових витрат і затримок в експортно-імпортній діяльності, знижуючи конкурентоспроможність учасників ЗЕД [39]. Так у країнах, які розвиваються, з Україною включно, середній рівень витрат ведення міжнародної торгівлі більш ніж на 10 % перевищує середній регіональний рівень.

При розрахунку рейтингу як підґрунтя для спрощених процедур міжнародної торгівлі використовуються стандартні вимоги, що висуваються митним законодавством оцінюваних країн до здійснення експортно-імпортної діяльності. Для складання точної оцінки проводиться облік всіх передбачених чинним законодавством процедур із зазначенням витрат часу та коштів на їх проходження. Враховуються всі документи, необхідні компанії для імпорту товарів через національні кордони. Розрахунок витрат при імпорті враховуються процедури з моменту прибуття вантажу в пункт призначення до його доставки на склад. Згідно з методикою Світового банку, часові та фінансові витрати при здійсненні експортно-імпортних операцій включають наступні структурні елементи: підготовка документації, митне очищення і технічний контроль, портове і термінальне розвантаження, внутрішнє транспортування і розвантаження (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Структура витрат на експортно-імпортні операції в Україні, 2023 р.*

Елементи витрат	Часові витрати, дні		Фінансові витрати, дол./контейнер	
	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт
Підготовка документації	66	48	192	162

Дотримання вимог на кордоні	6	32	75	100
Митне очищення та технічний контроль	4,0	8	75	100
Портова та термінальна обробка	3	2	480	490
Внутрішнє транспортування та вантажопереробка	5	5	1385	1385

Складено за матеріалами звітів World Bank. Doing Business за 2020 р. [40].

Відповідно до методики Світового банку, фінансові витрати включають збори, що стягуються з 20-футового контейнера. Розрахунок витрат часу на експорт та імпорт здійснюється у календарних днях, починаючи з дати заявлення процедури до дати її офіційного завершення. Якщо законом передбачена можливість прискорення проходження всіх зазначених формальностей та за умови, що ця можливість доступна всім учасникам ЗЕД, враховується варіант прискореної процедури [40]. У 2020 році Україна скоротила час на імпорт, спростивши вимоги сертифікації відповідності для автозапчастин. Як видно з табл. 2.3, основними витратоутворюючими елементами, як для імпорту, так і для експорту, виступають дві позиції: підготовка документації та внутрішнє транспортування й вантажопереробка.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ

3.1. Удосконалення управління митно-логістичних послуг

Основою логістичної функції митної діяльності є всебічна подальша логістична організація процесу митної переробки вантажів, яка об'єднує процеси реалізації митних режимів, пов'язаних з фізичним переміщенням зовнішньо-торговельних вантажів через митний кордон. Вона повинна забезпечити узгодженість матеріальних (товарних), інформаційних і фінансових потоків у митній діяльності, оптимальну технологію переміщення товарів через митний кордон з метою прискорення цього процесу, а також відпрацювання стандартних логістичних вимог як по відношенню до митних режимів (тобто щодо митниць), так і до суб'єктів ЗЕД.

Митне обслуговування поділяють на територіальні елементи, які забезпечують супровід зовнішньоекономічної діяльності у масштабах окремих регіонів, що дозволяє максимально врахувати особливості експортно-імпортних товарних потоків окремих регіонів країни та специфіку вирішуваних питань і проблем, що виникають. У результаті стає необхідним виокремлення в складі системи митного обслуговування спеціалізованої підсистеми митно-логістичних послуг, що надаються суб'єктами навколомитної інфраструктури. Такий підхід потребує випрацювати модель управління розвитком митно-логістичних послуг: вивчення структури, логічної організації, методів і принципів митного обслуговування (таблиця 3.1).

До економічних цілей формування митних послуг слід віднести забезпечення своєчасного надходження та збільшення обсягів митних платежів, захист та стимулювання розвитку окремих галузей національної економіки. Для досягнення цих цілей вирішуються завдання організації сприяння розвитку зовнішньо-економічної діяльності, що допомагає виконанню фіскальних та регулюючих функцій митних органів, стимулює розвиток окремих галузей і сфер діяльності. Фіскальні функції митних органів мають велике значення,

оскільки за рахунок збору митних платежів формується значна частка доходної частини бюджету України, при цьому збільшення обсягів зовнішньоекономічної діяльності дозволяє підвищити обсяг платежів без збільшення ставки мит, акцизів і зборів. Зростання обсягів зовнішньоторговельного обороту приводить до розширення простору митної діяльності, що підвищує різноманітність і ефективність інструментарію митного регулювання, що застосовується.

Таблиця 3.1

Управління розвитком митно-логістичних послуг

Найменування	Зміст
Цілі і завдання	Економічні, політичні, суспільні
Принципи формування	Клієнторієнтованість, комплексність, цілісність, достатність, гнучкість та адаптивність
Методика	дослідження організації митного обслуговування на різних рівнях; аналіз станів ринку послуг, що надаються у митній сфері; організація ефективної взаємодії учасників митного обслуговування; моделювання системи митного обслуговування та актуальність;
Учасники	міжнародні установи, державні органи влади, митні органи усіх рівнів, професійні митні посередники, суб'єкти ЗЕД
Нормативне забезпечення	міжнародні митні конвенції, митне законодавство Митного союзу, державне законодавство

Формування митно-логістичних послуг спрямоване на посилення економічної пов'язаності діяльності митних органів та учасників ЗЕД. За допомогою професійних митних посередників можливе скорочення витрат учасників ЗЕД, що приводить до підвищення рентабельності діяльності та до зростання зовнішньоторговельного обороту.

До політичних цілей митного обслуговування можна віднести поглиблення міжнародної інтеграції, підтримку позитивного іміджу країни.

Соціальні цілі митного обслуговування передбачають захист здоров'я й моральності, безпеку, сприяння зростанню рівня життя населення та

досягаються шляхом вирішення завдань збільшення обсягів ЗЕД разом з удосконаленням системи митного регулювання та контролю.

Найважливішим принципом функціонування митного обслуговування стає орієнтація на споживачів митних послуг, що дозволяє враховувати умови конкретних експортно-імпортних операцій, різноманітність запитів споживачів і особливості взаємодії суб'єктів навколомитної інфраструктури [7].

Принципи цілісності та системності передбачають об'єднання всіх учасників митного обслуговування, їх ефективну взаємодію, що дозволяє найбільш повно враховувати інтереси митних органів, професійних митних посередників і суб'єктів ЗЕД.

Застосування принципу достатності передбачає виконання ключових цілей і завдань митно-логістичного обслуговування з мінімальними для учасника ЗЕД часовими та фінансовими витратами. У роботі митних органів дія цього принципу знаходить вираження у застосуванні в ході митного контролю системи управління ризиками, яка передбачає проведення вибіркового перевірок, заснованих на ймовірності порушень митних правил [14].

Принцип гнучкості й адаптивності передбачає здатність митного обслуговування максимально враховувати особливості національного та міжнародного ринку, тенденції розвитку зовнішньої торгівлі, мінливі запити споживачів. Жорстко регламентована діяльність митних органів обмежує можливості їх швидкої реакції на мінливі умови зовнішнього середовища, тоді як формування й розвиток послуг у митній сфері, через ринковий характер діяльності митних посередників, забезпечує всій системі велику адаптивність і гнучкість.

Розвиток діяльності з митного супроводу зовнішньоторговельних операцій визначається державними органами влади. Існуючі інтеграційні тенденції в міжнародній торгівлі приводять до зростання ролі міжнародних конвенцій, і положень, що впливають на організацію вітчизняного митно-логістичного обслуговування. Проте основними учасниками формування

митного обслуговування є митні органи, професійні митні посередники та суб'єкти ЗЕД.

Нормативною базою митного обслуговування є існуючі міжнародні конвенції, митне законодавство України.

Чільне місце в моделі посідає методика формування митного обслуговування, що складається з чотирьох основних етапів. Дослідження організації митного обслуговування дозволяє вивчати зміст робіт з митного супроводу зовнішньоторговельних операцій (професійні митні посередники, які сприяють проходженню митних формальностей учасниками ЗЕД). Аналіз стану ринку послуг, що надаються в митній сфері, і оцінка ступеня задоволеності споживачів послуг спрямоване на виявлення тенденцій і закономірностей функціонування митної сфери, дозволяє встановити вплив окремих факторів на розвиток системи та рівень обслуговування клієнтів.

Важливим елементом методики є організація ефективної взаємодії учасників митного обслуговування, орієнтована на узгодження їх різноспрямованих інтересів і забезпечення максимального сукупного ефекту при мінімальних витратах. Вирішення цих завдань забезпечується застосуванням сучасних логістичних методів, що дозволяють оптимізувати процеси руху товару у зовнішньо-економічній діяльності.

Завершальним елементом методики є проектування митного обслуговування та його актуалізація.

Отже, методологія націлена на формування моделей митного обслуговування, які враховують специфіку функціонування комплексів послуг у митній сфері.

3.2. Напрямки підвищення ефективності митно-логістичних послуг

Одним із найгостріших і найскладніших питань в отриманні митно-логістичних послуг є вибір критеріїв, які можна розглядати як кількісне

вираження якісних цілей. При цьому критерії повинні максимально відповідати цілям, проте не можуть повністю збігатися з ними. Цілі представляють бажаний результат, тоді як критерії виражають рівень його досягнення в тих чи інших шкалах виміру. При формуванні економічних систем найважливішими виступають критерії ефективності. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності може бути оцінена за різноманітними критеріями, значна частина яких відображає кількісні та якісні сторони процесу митного обслуговування.

Якість надання митно-логістичних послуг може бути оцінена за допомогою об'ємних, фінансових, часових і якісних критеріїв.

Об'ємним критерієм буде виступати позитивна чи негативна динаміка зовнішньоторговельного обороту, що побічно характеризує рентабельність зовнішньоекономічної діяльності та зростання якої забезпечується спрощенням проходження митних формальностей. Фінансові та часові критерії відображають витрати учасників ЗЕД, пов'язані з необхідністю виконання митних вимог і організації взаємодії з професійними провайдерами послуг у митній сфері. До якісних критеріїв можна віднести розмір штрафів і втрати часу, викликані порушенням або недобросовісним виконанням вимог митного законодавства.

Проводити оцінку ефективності митно-логістичних послуг можуть як митні органи, так і професійні митні посередники та підприємства, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

Поширеною практикою серед компаній, що працюють у висококонкурентному середовищі став аутсорсинг послуг. Аутсорсинг логістичних послуг у митній сфері може мати для учасників ЗЕД дуже велике значення, оскільки залучення професіоналів до митного обслуговування дозволяє замовнику використовувати всі сучасні можливості зі спрощення митного оформлення, що прискорює процес виведення товарів на цільовий ринок [41].

Залучення професійних провайдерів послуг у митній сфері не тільки дозволяє компанії скоротити час проходження всіх митних формальностей, а й у ряді випадків – використовувати незнайомі власним фахівцям можливості зі

скорочення митних платежів і прискорення процесів митного очищення товарів. Найбільше значення в досягненні зазначених цілей мають митні представники, які надають широкий круг найбільш затребуваних послуг у митній сфері.

У процесі ведення зовнішньоекономічної діяльності компанії, які здійснюють експортні й імпорتنі операції, стикаються з необхідністю дотримання митних формальностей, що вимагає від них наявності спеціальних знань і веде до збільшення фінансових і тимчасових витрат у ході руху матеріального потоку.

Організація руху товару на основі аутсорсингу є досить поширеною логістичною практикою в сучасному бізнесі. Аутсорсинг послуг у митній сфері має як характерні для логістичного аутсорсингу риси, так і деякі специфічні особливості. Згідно з міжнародними дослідженнями, найчастіше на аутсорсинг передаються такі напрями логістичної діяльності, як транспортування, митне оформлення, стягнення мита, складування, організація постачання, обробка замовлень і логістика зворотних потоків.

Багато факторів спонукають компанії вибирати аутсорсинг. До найбільш згадуваних у літературі факторів належать спеціалізація постачальника послуг, фокусування на ключових компетенціях, підвищення продуктивності, доступ до нових технологій і знань, відсутність внутрішніх ресурсів, підвищення рівня обслуговування клієнтів, збільшення гнучкості в управлінні, скорочення витрат, поділ ризиків, збільшення конкурентоспроможності [35].

Економічне обґрунтування аутсорсинг-проєкту вимагає проведення оцінки витрат на виробництво продукції або послуг власними силами порівняно з витратами на їх придбання [5]. Для оцінки доцільності проходження всіх митних формальностей може бути застосована наступна формула:

$$\Sigma (\text{const}) = f(Z, S, T, E) \geq \min,$$

де Z – загальні транспортно-логістичні витрати, S – сума митних платежів, T – час проходження товарів від вантажовідправника до вантажоодержувача, E – вартість послуг митних посередників.

Більшість компаній найважливішою причиною використання аутсорсингу вважають скорочення витрат. При митному аутсорсингу послуг ця причина має особливе значення, оскільки виконання своїми силами ряду операцій з митного супроводу зовнішньоторговельної угоди виявляється для окремої компанії або занадто дорогим, або навіть неможливим.

В умовах високої конкуренції завдання скорочення власних витрат стає пріоритетним для більшості компаній. Якщо фірма здатна зменшити свої витрати за рахунок передачі деяких функцій на аутсорсинг, то, якщо продажі залишаться колишніми, у компанії вивільняться додаткові кошти, які можна буде викорис-товувати на маркетинг, погашення боргів, проведення досліджень, збільшення зарплати та чистого прибутку. Аутсорсинг має пряме відношення до підвищення конкурентоспроможності. Майкл Портер розглядає аутсорсинг як стратегію, спрямовану на досягнення кращих результатів і високої конкурентоспроможності, та заявляє, що «дуже важко самостійно виконувати всі дії так само продуктивно, як фахівці» [42]. Саме тому доцільніше віддати на аутсорсинг деякі види діяльності та сконцентруватися на тому, що компанія може зробити з кращими показниками якості та продуктивності та при менших витратах.

Компанії, що надають послуги в навколомитній сфері, здатні помітно впливати на рівень тимчасових і фінансових витрат під час проходження митного оформлення та контролю. Митний представник, який пропонує послуги з декларування товарів, має більш високий рівень професіоналізму в митних питаннях, ніж рядовий учасник ЗЕД, тому він з більшою ймовірністю здатен знайти можливості скорочення розмірів митних платежів. Крім того, для багатьох компаній, зайнятих у зовнішній торгівлі, велике значення мають терміни руху товарів від продавця до кінцевого покупця. Будь-яка помилка в ході митного оформлення призводить до збільшення цих термінів, тому зі зростанням вартості вантажу, що оформлюється, та його важливості для замовника звернення до спеціалізованого посередника стає все більш виправданим.

Митний представник, який подає до митного органу декларацію на товари, несе з учасником ЗЕД солідарну відповідальність у випадках, передбачених митним законодавством. При цьому репутаційні втрати для митного представника можуть бути набагато серйознішими, ніж грошові штрафи. Така ситуація призводить до забезпечення достатньо високої якості послуги з митного оформлення. Необхідно відзначити, що навіть за умов наявності всієї необхідної документації та відсутності питань з боку митного органу обов'язковим залишається проходження митного контролю. Ця процедура може здійснюватися відносно різних зовнішньоторговельних партій по-різному, як з проведенням огляду, так і без нього [22].

Застосування аутсорсингу в сучасних економічних реаліях є дуже поширеною практикою. Безліч фірм звертаються до аутсорсингу як способу звільнення від непрофільної діяльності та посилення конкурентних переваг. Аутсорсинг як бізнес-стратегія базується на передачі непрофільних функцій зовнішнім провайдерам, що дозволяє компаніям ефективно використовувати свої ресурси, розподіляти ризики та зосереджуватися на напрямках, що найбільш важливі для виживання та зростання в майбутньому [33].

В умовах конкуренції, що набирає темпи у глобальній економіці, яка формується, виробничі та торговельні підприємства все частіше звертаються до аутсорсингу логістичних функцій. Митно-логістичний аутсорсинг, у якому аутсорсер у рамках єдиного контракту забезпечує виконання всіх або частини логістичних операцій, демонструє останнім часом постійне зростання. Існують плюси та мінуси використання логістичного аутсорсингу, які повною мірою ще не вивчені. У ході зовнішньоекономічної діяльності організація міжнародного руху товарів пов'язана з послідовним виконанням ряду логістичних функцій, у числі яких багато експертів називають і проходження митного оформлення [43].

Через стрімке зростання митно-логістичного аутсорсингу у світі в цілому та, зокрема, в Україні виникає необхідність дослідження основних ризиків, які супроводжують функціональний перерозподіл, і відповідних заходів

профілактики. Але під час прийняття управлінського рішення щодо застосування аутсорсингу потрібно враховувати, що існують певні переваги та пов'язані з ними ризики його застосування.

Таблиця 3.1

Переваги та ризики використання митно-логістичного аутсорсингу

Переваги	Ризики
Зниження собівартості функцій, що передаються виконавцю	Втрата контролю над власними ресурсами та певною частиною виробництва
Підвищення якості та надійності	Зниження продуктивності праці власних працівників
Концентрація уваги на основних цілях підприємства	Збільшення витрат при передачі другорядних функцій
Доступ до додаткових ресурсів, нових технологій та знань	Зниження якості товарів та послуг
Скорочення операційних витрат	Загроза рейдерської атаки з боку аутсорсера
Збільшення швидкості виходу товарів підприємства на ринок	Ризик витоку комерційної інформації підприємства
Покращення системи управління	Нерозвинена культура взаємодії між підприємством та аутсорсером
Можливість розміщень замовлень на виробництво комплектуючих за кордоном за цінами, меншими від вітчизняних, та кращої якості	Навчання чужих спеціалістів замість своїх
Зменшення витрат на навчання персоналу	Залежність від одного постачальника
Збільшення сегмента ринку, який охоплює підприємство	Відсутність досвіду спілкування з аутсорсинговими компаніями
Чітке планування виробництва товарів та закупівель необхідних матеріалів	Невелика кількість аутсорсингових компаній на ринку
Зниження собівартості функцій, переданих аутсорсеру	

Ринок логістичного аутсорсингу продовжує зростати. За даними дослідження 2018 року [198], найчастіше на аутсорсинг передаються тринадцять основних логістичних функцій. Більше половини операцій з митного оформлення, експедирування, складування, організації внутрішніх і міжнародних перевезень виконується аутсорсерами (рис. 3.1).

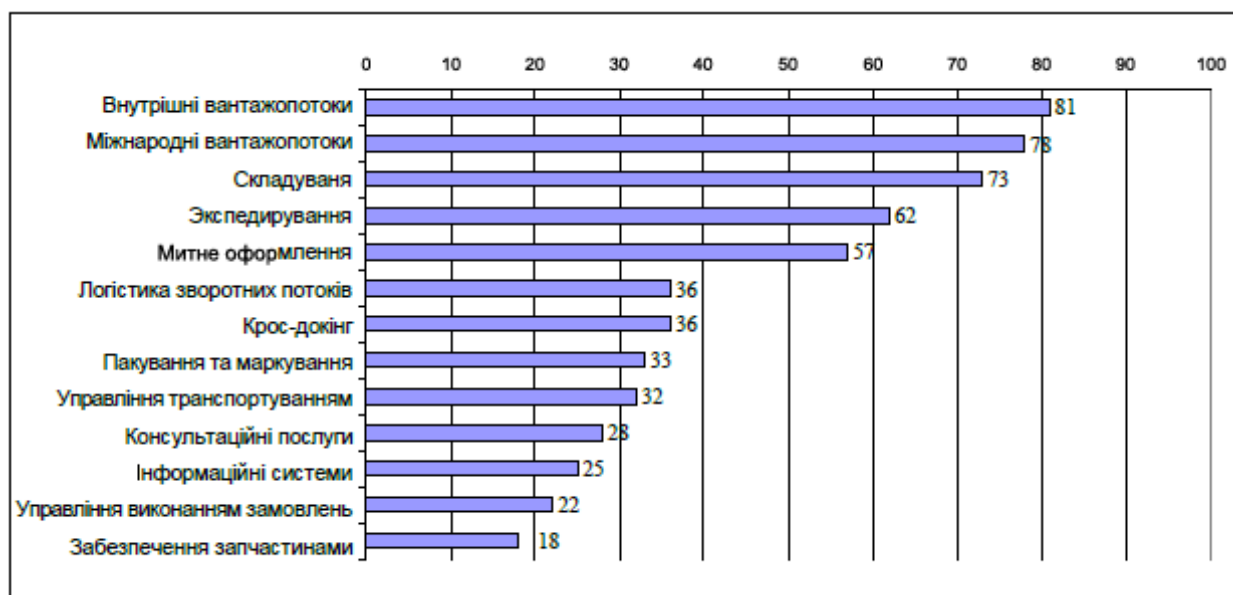

Рис. 3.1. Митно-логістичні функції, що передаються на аутсорсинг, %

У розвинених країнах організація комплексного логістичного обслуговування здійснюється силами 3PL-провайдерів. Всього десять років тому підхід 3PL був тією галуззю в передових країнах світу, що тільки формувалася. Проте швидкість, з якою зростало його використання, темпи та причини зростання в різних країнах були й залишаються нерівнозначними. У Європі фірми вважають за найкраще використовувати 3PL-провайдерів як для міжнародних перевезень, так і для розподілу товарів на зовнішніх ринках. Майже дві третини європейських розподільних центрів, що обслуговують американських, японських, корейських і тайванських виробників, використовують послуги сторонніх постачальників логістичних послуг [44]. 3PL-провайдери допомагають фірмам, зайнятим у зовнішньоекономічній діяльності, здійснювати рух товару відповідно до міжнародних вимог і правил. В Україні ринок послуг 3PL-провайдерів досі перебуває на етапі формування.

Ще одна перевага для бізнесу – отримання статусу АЕО. Незалежно від типу АЕО, підприємства мають пріоритет при проходженні митних формальностей. В автоматизованій системі митного аналізу та управління ризиками ступінь ризику таких компаній знижується при визначенні переліку контрольних процедур. Незалежно від типу АЕО, підприємства мають

пріоритет при проходженні митних формальностей. В автоматизованій системі митного аналізу та управління ризиками ступінь ризику таких компаній знижується при визначенні переліку контрольних процедур. Компанії зі статусом АЕО використовують виділені смуги на пунктах пропуску для перевезення вантажів і мають право на спеціальний тип пломби, який дозволяє їм опломбувати без втручання митних органів. Компанії типу «АЕО-С» можуть отримати спрощення на загальну фінансову гарантію, спрощене декларування та митне очищення товарів, за межами митниці. Компанії зі статусом «АЕО-В» будуть заздалегідь отримувати повідомлення про майбутній огляд товарів і транспортних засобів комерційного призначення на підставі результатів аналізу ризиків. Водночас компанії мають можливість проходити перевірку в пунктах пропуску через державний кордон України до моменту переїзду.

Компанії зі статусом АЕО використовують виділені смуги на пунктах пропуску для перевезення вантажів і мають право на спеціальний тип пломби, який дозволяє їм опломбувати без втручання митних органів. Компанії типу «АЕО-С» можуть отримати загальні фінансові гарантії поза митницею, спрощуючи декларування та митне оформлення товарів. Компанії зі статусом «АЕО-В» будуть заздалегідь повідомлені про майбутні перевірки товарів і комерційних транспортних засобів за результатами аналізу ризиків. Водночас компанії мають можливість проходити перевірку в пунктах пропуску через державний кордон України до моменту переїзду. Після отримання типу авторизації АЕО-С процес митного оформлення імпортера може бути змінений:

немає необхідності шукати автомобіль з TIR або оформляти окрему фінансову гарантію - Загальна фінансова гарантія забезпечує одночасну оплату митних платежів за кілька поставок, обмежена базовою сумою гарантії, яка може бути змінена компанією в будь-який момент;

транспортні засоби, що перевозять вантажі АЕО, швидко проходитимуть через чергу під час транзиту в порту, а смуги АЕО у майбутньому будуть створені окремо;

у разі відбору вантажу для митних формальностей митні органи надають вантажу АЕО найвищий пріоритет, щоб уникнути затримок доставки. Однак, враховуючи знижений рівень ризику ASАUR, митні перевірки мають бути рідкісною подією;

після проходження митного огляду в пункті пропуску товар буде негайно переміщений на склад компанії для розвантаження, без входу на митний термінал, але потрібен дозвіл «випуск на місці»;

«спочатку подай заявку, потім плати» - слоган спрощеного декларування, до речі, якщо є тільки інвойс, то спрощена митна декларація буде автоматично оформлена протягом 15 хвилин.

Через рік після застосування окремого спрощення фірмам-уповноваженим підприємствам будуть запропоновані більш привабливі умови. Так, можна гарантувати лише 50% мита, що підлягає сплаті (через 2 роки – лише 30%) і відстрочити сплату мита на 30 днів.

Допомогти логістичним компаніям задовольнити очікування клієнтів може автоматизація та цифровізація транспортної логістики, яка дозволяє оптимізувати процеси доставки товарів та отримати від цього максимальну користь для бізнесу. Сутність цифрової логістики зазначається як логістична система цифрового типу, де експортно-імпортні товаропотоки набувають формату цифрової субстанції і є сукупністю комунікаційних технологій, регуляторів цифрових перетворень, мереж, месенджерів, хмарних технологій і платформ. Ринок "цифрової логістики" зростає на понад 20% до 2030 року [45]. Тобто компанії покладатимуться на автоматизацію, ІТ-рішення і хмарні сервіси.

Логістична технологія 5PL (Fifth Party Logistics), або віртуальна логістика, – модель логістики як «єдине вікно», за якого вантажовласник може отримати весь спектр логістичних послуг на одному ресурсі за рахунок використання глобального інформаційно-технологічного простору.

Одним із напрямів цифрової логістики є прозорість ланцюгів доставки. Такі сервіси допомагають у реальному часі відстежувати інформацію про

вантаж, його локацію та умови транспортування. Це дає змогу замовнику зменшувати витрати на простій судна, оцінювати роботу перевізника, контролювати стан і якість вантажу. Для перевізника також є низка переваг, адже він краще розуміє, як гарантувати додаткову безпеку вантажу та оптимізувати транспортування.

Отже, до основних перспектив розвитку цифрових митно-логістичних послуг відносять, такі спрямування як:

зростаюча популярність підходу "безпосередньо споживачеві" (D2C), що сприяє значному підвищенню попиту на послуги доставки, адже не у кожного виробника може бути в наявності автопарк. На тенденцію продовжує впливати ситуація повномасштабного вторгнення агресора-рф в Україну, що завдала серйозного удару по здійсненню продажів через посередників;

нові розробки зміцнюють позиції технології Інтернету речей (IoT);

поширення використання технології Штучного Інтелекту (AI) у наближенні до повного імплементації технології для самокерованого автомобільного транспорту у режимі реального часу;

зростання рівня інформованості суспільства щодо проблем зміни клімату, відновлюваності ресурсів, питанню вуглецевого сліду (carbon footprint) наразі є однією з найважливіших та найгучніших повісток і вимагатиме від логістичних компаній «зеленої» самоусвідомленості;

підвищення значущості логістики «останньої милі», як однієї з основних зон зростання для логістичних компаній з точки зору цифровізації, оптимізації, пошуку найбільш ефективної політики будування довгострокових, лояльних та максимально персоналізованих взаємовідносин з кінцевим споживачем.

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах розвитку та реформування українських митних структур митно-логістичні послуги набувають дедалі важливішого значення. Митна логістика – новітній прикладний напрямок логістики, що здійснює дві загальногосподарські сфери: логістична та митна діяльність. Логістика, зокрема єврологістика, визначає напрямки інтеграції України до європейської та світової транспортних логістичних систем, а митна діяльність має за мету забезпечити її економічну безпеку в умовах глобалізації світового господарства. Концепція логістики містить у собі значні резерви економії часу та оптимізації витрат на виконання логістичних операцій.

Досліджено сутність і трактування понять митна логістика та митно-логістичні послуги. Запропоновано, під митно-логістичних послуг розуміють комплекс послуг, пов'язаних з перевезенням товарів через митний кордон та їх подальшою доставкою до місця призначення. Ця послуга включає в себе вирішення питань, пов'язаних з оформленням документів для митного контролю та оплатою митних зборів та податків, а також забезпеченням безпечного транспортування товарів та їх зберіганням на митниці.

Обґрунтована значущість розвитку митно-логістичних послуг зовнішньоекономічної діяльності в умовах глобалізації економіки, виявлено державне розуміння необхідності реформування сфери митної справи, яка стримує розвиток міжнародного торговельного співробітництва України. Виділено види та ознаки діяльності в митній сфері, які відображають митно-логістичних послуги, що надаються професійними митними посередниками: консультаційні, послуги з митного оформлення, перевезення під митним контролем, послуги зі зберігання товарів, організація руху товару тощо.

З'ясовано вплив митного обслуговування на загальний рівень ефективності логістичної діяльності, що проявляється в покращенні умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності та надходженні платежів до бюджету.

Проведено порівняльний аналіз Індексу ефективності логістики у 2023 році за даними Всесвітнього банку та з'ясовано місце України серед 139 країн світу за показником, який характеризує можливість забезпечувати доставлення товарів вчасно і з відповідними документами, Україна зайняла 54 місце з 4,4 (у 2018 році 3,51 бала). Погіршення відбулось в Україні з логістичним охопленням і від-стежуванням товарів 4,3 (у 2018 році 2,96 бала), простота організації міжнародного постачання товарів 2,8 (у 2018 р. - 2,59 бала) та логістична компетенція 2,4 (2,55 бала). Найнижчі показники України за LPI 2023 р. є у сфері митного оформлення та інфраструктури 2,4, що свідчить про значні труднощі для суб'єктів ЗЕД під час митного оформлення товарів.

В роботі наведено загальну характеристику ПрАТ «Укргідроенерго», включаючи його організаційну структуру управління, проведено аналіз діяльності, а також фінансових показників. ПрАТ «Укргідроенерго» є отримувачем митно-логістичних послуг, які надає транспортно-експедиційна компанія «Cargo.LD» за умовами господарського договору.

Митно-логістичні послуги ПрАТ «Укргідроенерго» пов'язані з імпортом запасних частин та електрообладнання, а також з митним оформленням цих товарів. Для проведення діяльності на всіх сегментах ринку електричної енергії, реконструкції, ремонту обладнання ПрАТ «Укргідроенерго» залучає транспортно-логістичне підприємство «Cargo.LD», що займається логістичною діяльністю, надає консультаційні послуги та послуги митного оформлення.

Для оцінки ефективності митно-логістичних послуг побудовано функціограму, яка визначає склад функцій та їх розподіл між виконавцями, що дозволяє змоделювати розподіл діяльності з митно-логістичного обслуговування за функціональними структурами, провести раціоналізацію складу функцій виконавців, виключити дублювання функцій.

Підвищити ефективність митно-логістичного обслуговування здатне спрощення міжнародної торгівлі, яке стає все більш значущим для бізнесу. Надмірні вимоги до документів, обтяжливі митні процедури, низька ефективність роботи портів і терміналів, відсутність сучасної інфраструктури

— усе це призводить до додаткових витрат і затримок в експортно-імпортній діяльності, знижуючи конкурентоспроможність учасників ЗЕД.

При розрахунку рейтингу як підґрунтя для спрощених процедур міжнародної торгівлі використовуються стандартні вимоги, що висуваються митним законодавством оцінюваних країн до здійснення експортно-імпортної діяльності.

При оцінці економічної ефективності зовнішньоторговельної угоди, яка оформлюється власними силами підприємства або за допомогою митних посередників, рекомендовано врахувати не тільки фінансові витрати, але й нематеріальні фактори, що сприяють прискоренню проходження всіх митних формальностей. До таких факторів можна віднести репутацію митного представника, його професійні знання та досвід, а також внесене на рахунки митних органів забезпечення сплати митних платежів, що підвищує ймовірність незастосування відносно ввезених товарів процедури митного огляду.

Розроблено модель управління розвитком інтегрованих процесів митно-логістичного обслуговування, основною спрямованістю якої є організація ефективної взаємодії учасників митних послуг на принципах клієнторієнтованості. Визначено методи, складено методiku формування системи митно-логістичного обслуговування, виділено його основних учасників.

Вивчено причини та передумови передачі ряду функцій з митного адміністрування на митний аутсорсинг, визначено основні результати впровадження аутсорсингу. Проведено систематизацію ризиків застосування аутсорсингу за чотирма напрямками: фінансові, управлінські, ринкові й інформаційні ризики, досліджено їх основні компоненти.

Запропоновано використання митного аутсорсингу, як механізму взаємодії учасників системи митно-логістичного обслуговування, визначені його характерні риси, дано економічне обґрунтування його застосування, вивчено причини та передумови передачі ряду функцій з митного

адміністрування на аутсорсинг, визначені основні результати впровадження аутсорсингу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананко І.М. Оцінка ефективності функціонування логістичних систем на атп / І.М. Ананко // Економіка транспортного комплексу. 2014. №24. - с. 125-138
2. Бойченко С. В., Лейда К., Іванченко О. В. Екологістика, утилізація та рециклінг транспортних засобів: тенденції та перспективи розвитку. Наукоємні технології. 2016. №2. С. 221-227.
3. Гребельник О.П. Митна справа Підручник. К: Центр учбової літератури. – 2017. – 472с.
4. Гужевська Л.А. Митна логістика: сьогодення та перспективи / Л.А. Гужевська // Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. 2011. Вип. 8. – С. 34–37.
5. Дудорова Т. Ю. Особливості реалізації митної логістики в Україні. Наукові розробки молоді на сучасному етапі (Секція: Економіка інноваційної діяльності підприємств. Інноваційне підприємництво). Тези доповідей XVIII Всеукр. наук. конф. молодих учених та студентів (18–19 квітня 2019 р., м. Київ). К.: КНУТД. 2019. Т. 3, Ч. 1. С. 275-276.
6. Догадайло Я.В., Левченко О.П., Бодра Ю.А. Діагностика економічної результативності логістичної діяльності організації. Економіка транспортного комплексу. 2021. Вип. 37. С. 76–94.
7. Економіка логістичних систем: Монографія / М. Васелевський, І. Білик, О. Дейнега, Є. Крикавський, Л. Якимишин та ін.; За наук. ред. Є. Крикавського та С. Кубіва. Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2018. С.534–549.
8. Жалдак Г.П. Дем`ян А.Л. Шляхи удосконалення логістичної діяльності підприємства. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та

перспективи: Матеріали І міжнародної науково–практичної конференції. м. Київ, 23 квітня 2020р. Київ. 2020. С. 208–209.

9. Митний кодекс України Митний кодекс України. 13.03.2012 № 4495-VI.: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

10. Клімова І.Г. Проблеми та передумови використання логістики в Україні / І.Г. Клімова // Держава та регіони. 2016. № 3. С. 143–147.

11. Коніщева Н.Й. Управління логістичною діяльністю промислових підприємств / Н.Й. Коніщева, Н.В. Трушкі на. 2015. № 1 (27). С.114–124.

12. Короленко Н.В. Управління якістю логістичних процесів на підприємствах: інтегральна парадигма. Ефективна економіка, 2013, №11.

13. Кіндій М. В., Малиш Я. В., Прийма Л. П. Управління ланцюгами постачань торгових мереж на засадах категорійного менеджменту. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2015. №833. с. 143-152.

14. Кривов'язюк І.В., Смерічевський С.Ф., Кулик Ю.М. Ризик-менеджмент логістичної системи підприємств : монографія. Київ : Кондор, 2018. 200 с.

15. Колодка Я.В. Особливості та оптимізація логістичних систем підприємств сільськогосподарської галузі / Я.В. Колодка // Інноваційна економіка. 2014. - №2. - с.131-136.

16. Колодізева Т. О. Управління ланцюгами постачань: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 164 с.

17. Мішеніна Н. В., Туренко Ю.О. Логістичний підхід в управлінні витратами виробничої системи підприємства: стратегічні орієнтири / Н.В. Мішеніна, Ю.О. Туренко // Вісник Сумського національного аграрного університету: серія "Економіка та менеджмент". - 2015. - №5 (64). - с.89-92.

18. Цибульський О.І., Митні процедури та їх вплив на логістичні послуги в Україні. Студентський науково-практичний круглий стіл «Розвиток митної справи України: захист національних інтересів та сприяння реформам» м. Ірпінь, 25 травня 2023 року

19. Михаліцька Н.Я., Верескля М.Р. Логістичний менеджмент :

навчальний посібник. Львів: Львівський держ. ун-т внутр. справ, 2020. 440 с.

20. Науменко М. О. Логістика як інструмент підвищення конкурентноспроможності підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості (збірник науково-практичних статей) УДАЗТ, 2018. Вип. №61. С.129-135. http://nbuv.gov.us/UJRN/Vetp_2018_61_18.

21. Нестеренко Р.В. Економіко-організаційне забезпечення логістичної діяльності підприємств машинобудування: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2019. 287 с.

22. Несторишен, І. В., І. Г. Бережнюк, А. І. Брендак. Авторизований економічний оператор: поняття, вимоги та процедура отримання статусу відповідно до МКУ. Матеріали II міжнародної науково–практичної конференції «сучасний менеджмент економічних систем в координатах парадигми сталого розвитку, (2020), с. 46.

23. Очеретенко С. В., Дмитрієва К. С. Дослідження питання удосконалення системи доставки вантажів у міжнародному сполученні на автотранспортних підприємствах // Комунальне господарство міст. 2018. Вип. 140. С. 76–80.

24. Остапенко А.С. Управління ефективністю та митними ризиками в логістичних процесах зовнішньоекономічної діяльності / А.С. Остапенко, Т.М. Повод // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2020. Випуск 1 (24). С.221–228.

25. Пономарьова Н.В. Аналіз логістичної організації процесу митної переробки вантажів / Н.В. Пономарьова, Т.В. Столяр // Вестник ХНАДУ. 2008. №41. С. 119–122.

26. Питуляк Н. С. Логістична система – основа підвищення ефективності функціонування підприємств сфери послуг / Н. С. Питуляк // Інноваційна економіка. - 2013. - № 6. С. 218-221.

27. Прохорова В. В., Проценко В. М., Чобіток В. І. Формування конкурентної стратегії підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування [текст монографії]. Харків: УПА, 2015. – 291 с.

28. Пріб К.А., Патика Н.І. Діагностика в системі управління : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 432 с.

29. Прохорова В. В., Юхман Я. В. Формування інноваційно-організаційної культури на підприємстві як основа активізації процесу інновінгу. Управління економічними системами та процесами в умовах глобалізаційних трансформацій: колективна монографія / за ред. Прохорової В. В. Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2020. С. 52-60.

30. Розвиток логістичної системи України: екологічні виклики. Економіка України 2018. № 9. С. 3-12.

31. Смирнов І. Г. Логістика митних режимів в Україні в суспільно-географічному вимірі / І.Г. Смирнов // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. 2007. № 54. С. 34–36.

32. Уварова А.Є. Діагностика і прогнозування результативності логістичної діяльності торговельного підприємства на основі багатофакторної моделі рентабельності власного капіталу. Альманах науки. 2019. № 9(30). С. 38–41.

33. Хейвуд Дж. Б. Аутсорсинг: в поисках конкурентных преимуществ: Вильямс. 2015. 176 с.

34. Чорний А.В. Управлінські аспекти логістичної діяльності підприємств. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 8. С. 668–671.

35. Чухрай Н.І. Логістичне обслуговування: Підручник. Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2016. 292с.

36. Чухрай Н.І. Логістичні рішення щодо аутсорсингу. Логистика. 2016. № 6. С. 37–39.

37. Jablonskis A. INSIGHTS INTO THE DEFINITION OF CUSTOMS LOGISTICS / Alvydas Jablonskis, Mara Petersone, Karlis Ketners // Intellectual Economics. 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/330842477_Insights_into_the_definition_of_customs_logistics

38. Connecting to Compete 2023. Trade Logistics in an Uncertain Global

Economy. The Logistics Performance Index and Its Indicators URL: https://lpi.worldbank.org/sites/default/files/2023-04/LPI_2023_report.pdf

39. Walkenhorst P., Tadashi Y. Quantitative Assessment of the Benefits of Trade Facilitation URL: <http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/product/2209021e.pdf#page=21>

40. Doing business. Международная торговля: URL: [doingbusiness.org/methodology/trading-across-borders](http://www.doingbusiness.org/methodology/trading-across-borders) <http://www.wcoomd.org>

41. Shcherbak V., Dudorova T. Modern trends of development outsourcing in customs logistics. The scientific heritage. 2020. № 45 (Vol. 5). Budapest, Hungary. pp. 59-63.

42. Porter Michael Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors [Text]. N.Y., The Free Press. 1998. pp.

43. Bilovodska O. A., Haidabrus N. V., Ruban D. A. An analytical study on logistics outsourcing impact on logistical service quality in supply chains (case study: industrial enterprises of Sumy region). Problems and Perspectives in Management (open-access). 2017. Vol. 15 (3). P. 201-211.

44. ISO 37500:2014. How a PECB Certified Outsourcing Manager Certification Can Benefit Your Organization. Retrieved from <https://pecb.com/whitepaper/iso-375002014-how-a-pecb-certified-outsourcing-manager-certification-can-benefit-your-organization>

45. Якою буде індустрія логістики та перевезень у 2023 році <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/1/696554/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Картка рахунку 632 за 2022 р

ПрАТ «Укргідроенерго»

Картка рахунку 632 за 2022 р.

Виведені Валютна сума

дані:

Відбір: Валюта Дорівнює USD I

Документи расчетов с контрагентами Дорівнює Заказ поставщику 00000000152 от 08.09.2022 17:19:20 I

Договори Дорівнює №07/12-2016 от 07.12.16 I

Контрагенти Дорівнює SHENYANG SANYO BUILDING MACHINERY CO.LTD(КИТАЙ)

Період	Документ	Аналітика Дт	Аналітика Кт	Дебет		Кредит		Поточне сальдо
				Рахунок		Рахунок		
Сальдо на початок								0,00
13.09.2022	Платежное поручение исходящее 00000001003 от 13.09.2022 17:19:23 Оплата (аванс)	SHENYANG SANYO BUILDING MACHINERY CO.LTD(КИТАЙ) №07/12-2016 от 07.12.16 Заказ поставщику 00000000152 от 08.09.2022 17:19:20	USDв ПАТ "Банк"Український капітал" -за товар "Краны"	632	USD 3 800,00	312	USD	Д 3 800,00
26.12.2022	Поступление товаров и услуг 00000000398 от 26.12.2022 23:58:10 Оприходованы ТМЦ (Зачет аванса поставщику)	Обл. НДС Коло поворотне QWA1250-40Z с.Любимівка вул.Київська,88б літ.3 Києво-Свят.р-н <...>	SHENYANG SANYO BUILDING MACHINERY CO.LTD(КИТАЙ) №07/12-2016 от 07.12.16 Заказ поставщику 00000000152 от 08.09.2022 17:19:20	281		632	USD 3 800,00	
Обороты за період і сальдо на кінець				3 800,00		3 800,00		0,00

Картка рахунку 631 за 2022 р.

ПрАТ «Укргідроенерго»

Картка рахунку 631 за 2022 р.

Виведені БО (дані бухгалтерського обліку)

дані:

Відбір: Документи расчетов с контрагентами Дорівнює Заказ поставщику 00000000170 от 09.12.2022 19:19:20 I
 Договори Дорівнює №00354/21 від 22.07.2021 Транспортн. послуги I
 Контрагенти Дорівнює Фейрлоджікс ТОВ

Період	Документ	Аналітика Дт	Аналітика Кт	Дебет		Кредит		Поточне сальдо	
				Рахунок		Рахунок			
Сальдо на початок								0,00	
26.12.2022	Поступление доп. расходов 00000000014 от 26.12.2022 23:58:13 Доп. расходы	Обл. НДС Коло поворотне QWA1250-40Z с.Любимівка вул.Київська,886 літ.3 Києво-Свят.р-н <...>	Фейрлоджікс ТОВ №00354/21 від 22.07.2021 Транспортн. послуги Заказ поставщику 00000000170 от 09.12.2022 19:19:20	281		631	38 940,98	К	38 940,98
26.12.2022	Поступление доп. расходов 00000000014 от 26.12.2022 23:58:13 Выделен НДС, первое событие	Фейрлоджікс ТОВ №00354/21 від 22.07.2021 Транспортн. послуги Заказ поставщику 00000000170 от 09.12.2022 19:19:20	Фейрлоджікс ТОВ №00354/21 від 22.07.2021 Транспортн. послуги Заказ поставщику 00000000170 от 09.12.2022 19:19:20	6442		631	172,06	К	39 113,04
30.12.2022	Платежное поручение исходящее 00000001160 от 30.12.2022 12:00:04 Оплата (аванс)	Фейрлоджікс ТОВ №00354/21 від 22.07.2021 Транспортн. послуги Заказ поставщику 00000000170 от 09.12.2022 19:19:20	АБС Український капітал" -затраты на себестоимость "Краны"	631	23 769,59	311		К	15 343,45
Обороти за період і сальдо на кінець				23 769,59		39 113,04		К	15 343,45

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 281 за 2022 р.

ПрАТ «Укргідроенерго»

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 281 за 2022 р.

Відбір:

Номенклатура У групі зі списку Коло поворотне QWA1250-40...

Рахунок	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
281	БО			189 372,81		189 372,81	
	Кіл.			2,000		2,000	
Коло поворотне QWA1250-40Z	БО			189 372,81		189 372,81	
	Кіл.			2,000		2,000	
с.Любимівка вул.Київська,886 літ.3	БО			189 372,81		189 372,81	
Києво-Свят.р-н	Кіл.			2,000		2,000	
<...>	БО			189 372,81		189 372,81	
	Кіл.			2,000		2,000	
Поступление товаров и услуг	БО			189 372,81		189 372,81	
00000000398 от 26.12.2022 23:58:10	Кіл.			2,000		2,000	
Разом	БО			189 372,81		189 372,81	
	Кіл.			2,000		2,000	

Станом на 31.12.2022 р. чистий оборотний капітал Товариства складав 951 203 тис.грн. Коефіцієнт поточної ліквідності складав 1,209, що вказує на високі можливості Товариства погасити поточні зобов'язання у терміновому порядку. Коефіцієнт швидкої ліквідності перебував на високому (сприятливому) рівні (1.175 при рекомендованому мінімумі 0.80).

За результатами діяльності Товариства в 2022 році чистий рух коштів від операційної діяльності зменшився з 6 985 020 тис. грн. до 3 606 542 тис. грн. в першу чергу за рахунок зменшення надходжень від реалізації продукції.

Важливими показниками, які характеризують фінансовий результат, є показники фінансової стійкості ПрАТ «Укргідроенерго».

Починаючи з 01.07.2019 відповідно до Закону України «Про новий ринок електричної енергії» Товариство здійснює купівлю та продаж електричної енергії на організованих сегментах нового ринку: ринок двосторонніх договорів в частині виконання спеціальних обов'язків учасників ринку електричної енергії для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку електричної енергії; ринок «на добу наперед»; внутрішньодобовий ринок; балансуєчий ринок.